

Mahjas Weefis

Nr. 32.

Rīgā, 11. augustā 1910. g.

55. gada gabjums.

Latweešņu teātris.

Arveda Bergmana.

Es jau wairak reises pamehmu spalwu rokā un gribeju atkal rakstīt par latweešņu teātri, bet — neweizas. Pateefību ņemot, buhtu jau milšigi daudz ko teikt, ko runāt, bet domu pāwedeenu newar tik drihs atrišinat, newar ņahrtot isklihduschos galus, jo gruhti ir peemehrotees muhsu laikraustu neleelajām telpām un nedaudšos wahršos isteikt to, kas buhtu issakams, warbuht, tikai dašchu gadu fīstematistā darbā.

Buhtu mums latweešņiem labi nostahditi teātri, buhtu mums ņawa teātra wehsture, buhtu mums dramatiska mahkšļa, tad jau buhtu ņoti weegli ari nedaudšos wahršos pahrrunāt par weenu waj otru jautajumu un par dašchu labu kluhdu. Bet tagad tas ir milšigi gruhti; gruhti tadeht, ka mums — par ko jau es agrak rakstiju — naw teātra, naw dramatiskas mahkšļas. Un ja naw teātra, tad tatschu ari newar nemt kaut kahdu jautajumu un to spezieli apstatīt lihds beidsamam sīhkumam; tas buhtu weltigs darbs, weltigas publes. Tagad jaraņta pats elementarais: par teātri wispahreji. Tadeht, lihds ko gribi rakstīt par latweešņu teātri, nejauschi zekas jautajums: kā rakstīt? Un nedrihtst atkal aismirst tos zilwekus, kuri azumirkli nodarbojas uš latweešņu ņtatuwes un kureem naw ņwešča eefšēja balšs, kas prasa pehž labaka, daikala, bet neto neatraduše, neto neņaņaukuše, atslighst kruhtis atpakāt un wairs neusmoņtas. To newar atkaut. Tadeht gribot negribot, rakstot par teātri wispahreji, rodas eefšēja dīna, aiskert leelakā waj maņakā mehŗā ari spezialus jautajumus un mehgināt tos muhsu latweešņu akteereem darit peeetamus un tadeht eņ peespeests ilgi un nopeetni pahrdomatšcho nogurdinoscho jautajumu „kā rakstīt“.

Sinams, naw mans noluhšs dot te kaut kahdus nebuht preekšrakstus, mehgināt ušteekt ņawus uņņtatus, lai pehž wineem riškotos, — nē, es weenigi tikai wakširdigi un

atklahti issaku latweešņu teātra leetā ņawas domas, kuras, ņaprotams, ari aistahwu — un buht waj nebuht ar manim weenis prahtis — atkarajas no katra perņonigi.

„Dīmintenes Wehstnescha“ redakzija mana raksta*) beigas noschehlo, ka es neefot dewis „prattiflus aishrah-dijumus, kā pazelt pee latweešņu ņtatuwem mihelestibu uš darbu un mahkšļu“. Newar tatschu teikt: „ja tu dariņti to, tad radifees mihelestiba pret darbu un mahkšļu.“ Tas buhtu absurds! Ar wahrdu ņakot, es negribu isdot likumus, bet gan tikai aishrahdit uš kluhdam latweešņu teātri un dot paņlaidrojumus dramatisķajā mahkšļā no ņawa redšes ņahwokka un tadeht, kureš atņinis ņehis kluhdas, tas winas ar wiseem spehkeem publesees ari islabot un no winām isņargatees. Kureš winas newar un negrib atņiht, tas lai Deewa wahrdā dīhwo taņņat!

Neweena zita mahkšļas nosare tā nepeewell jaunās ņirdis, kā dramatisķā mahkšļa. Un tas, warbuht, isņlaidrojams zaur to, ka zitur netur naw tik leela tuwinaschanas pateesai dīhwei, kā uš ņtatuwes; ka zitos mahkšļas raņchojumos mehš neredšam kustamees dīhwwus zilwekus, nedīrdam zilweku balšs. Dramatisķā mahkšļa dara daudz leelaku eespaidu uš neinteligenta kluņitaja waj ņtatitaja, netā zitas mahkšļas. Teātri winsch redš „ihstu dīhwi“ un jo akteeris labaki tehlo, jo ņtatitajs wairak aismirstas un teek tā ņakot ņaur hipnosu lihds wilkts. Un teescham, es esmu piņnigi pahrlēezinats, ja mehš tās paņchās publikas preekšča, kura reis ņmehjās par akteeru „tragisķo“ spehli, israhdīņim to paņchu lugu, bet tikai labā eestudejumā, tad mehš publiku piņnigi ušwareņim un atņihim, ka te ir hipnosa darijuse ņawu eespaidu. Neinteligentais ņtatitajs ņew newar isņlaidrot ņcho peepescho pahrmainu, jo winam

*) Stat. „Dīmint. Wehstn.“ Nr. 192, 1909. g.

ir svešas wišas teorijas, bet instinktiwi šajutis hipnoza darboschanos. Wišch šawā preekščā reds tahdus pašchus zilwekus, tahdus wišch paradis redset ideeniščā dšihwē, kuri dšeed, smejas, raud, kuri pahrdšihwo wisleelataš dramas; wišch reds uš fstatuwes tahdus pašchus fstatus, kašdi ir dabā atrodami. Ar wahrdu šafot, wišch wišu šapratšis un teišs, ka ta ir „išta dšihwe“.

Bet tagad nu zekas jautajams, waj wišch šcho „išto dšihwi“ atradiš ari zitaš mahkšlas nosarēs, peemešram mušikā, kura ir tahda pat, ja ne leelata mahkšla kā teatra mahkšla. Mušikā, ja wišch nebuš apdahwinats ar labu dširdi un bagatu fantāšiju, šcho „išto dšihwi“ wišch nebuš špehjišs atrast. Birmā azumirkli, pee pirmajam fkanam winu gan pahraems patihkama šajuhta, bet ta drihš ween isgaisišs un beidsot palikš pat garlaižigi. Turpretim, mušikš šcho „išto dšihwi“ atradiš ari klawotees šimšenijā: wišch tāpat dširdēs fokus šchalzam, tāpat šajutis gaischu šaulainu deenu, dširdēs zilweku waimanas un šajutis winu preekus tāpat, kā to šajuht neintelligentaiš fstatitajš teatri.

Taš patš buhtu šakams ari par zitaš mahkšlas nošarem, par architekturu, glesneezibu, tehšneezibu (šulpturu) u. t. t. Šai atrastu tur to pašchu, ko mehš atrodam teatri, tur darbojas dšihwi zilweki, tad tur ir nepeezeeščami wajadšiga teorija, beš ka neintelligentam klawitajam, jeb fstatitajam, kuršč mahkšlu nepahršin, naw eespehjamš winu šew pilnigi ištaldrot. Dramatiškajā mahkšlā, jeb teatri wišas šchis pahrejāš mahkšlas teel no dšihweem zilwekeem uš fstatuwes, mušhu azu preekščā konzentretas, teel parahditas wišpahrejš wilzeenos un zaur to padaritas mums, publikai, šaprotamas. Waram mehš galu galā dramatiško mahkšlu nošaukt par pahrejšo mahkšlu konzentrāšiju.

Un tā ka zilwekam wišpahrejši ir daudš leelakā mehřā attihštiti redšes nekā dširdēs organi, tad mums loti weegli ištaldrojams ari taš apštahkliš, šamdehš dramatiškā mahkšla jeb teatriš, leel wairak ašrautees, nekā zitaš mahkšlas, un zaur to ari šawā šinā ištauj atteeru pluhdus.

Ša mehš tikai uš azumirkli atgreesčamees un apluhšojam latweešču teatri gaduš 4—5 atpakal, ko tad mehš tur eeraugam? Šoti behdigu perspektiwi! Atteeri, trupas, direktori — reščifori auga apbrihnojamaš aštrumā. Wišur špešleja teatri, wišur mešleja lugaš, kaš wilktu, ar wahrdu šafot, mehš latweešči tanī laikā šewi fšaitijām par tautu, kaš ar ašrakšrejšām „tehšošchanas“ špešjam apdahwinata. Bet tik pat aštri, žil mušhu „špešjas“ auga, tik pat drihš publika šaudeja šatru interešt pret teatri un mehš wairš šahle neštaitijām tuščoš kreššlus, jo taš buhtu tagad aišnehmiš pahrat daudš laika, bet — apmešletajuš. Tā arweenu šahpigati un šahpigati bija šajuhtams publikas truhkums, kuru pat ar tendenziošām nowitatem nebija wairš nekahdi eespehjamš apmeerinat. Publikai radāš jaunāš leelas prašbas, kuras latweešču teatriš ištildit newareja tadehš, ka taš, ko mehš waretu šaukt par mahkšlai lihdišgu, par noščehloščanu nebija nekur atrodams. Publika progrešaja, bet atteeri šawā mahkšlā gahja atpakal deen no deenas. Tagad latweešču teatriš ir, tā šafot, aišneedšiš šawu kulmināšijas punktu, tikai šcha wahrda šaunakā no-

šihmē. Šchis žeešč nu ir noštaižats. Ka tahlat eet naw eespehjamš, to maš pamāšam šahš jau atšibt šatris, kuršč žil nežil juht mišlestibu pret dramatiško mahkšlu. — Še peenahžis laikš, kur newaram wairš ilgati uš weetas šahwet, nedrihštam wairš pazeltaš kašjas atlikt wežajāš weetāš atpakal, kā lihdiš šchim to darijām, bet — šperšim šoli uš preekšču, atwehřim mušhu širdiš un peelikšim ori mehš abas rokas pee nahkotnes teatra buhweš, pee kuras jau nenogurštoshi zitaš tautāš šrahdā, un aišmirřim šaut uš brihdi nazionalizmu, kaš mahkšlai ir tikai par kaweli.

Un ja mums žil nežil labaki ištosees noštahdit teatri, tad maš pamāšam šahšs attihštitees ari mušhu dramatiškā literatūra, ar ko azumirkli šahw šoti behdigi. Iščehowē šaka, ka „beš laba teatra newar buht dramatiškāš literatūras, un ja grihš lugaš rakštit, tad wajaga aprašt ar domam, ka no dešmit ušrakštitām lugaš, warbuht, ka derigaš ištahdāš tikai diwaš.“ Un wišch štingi turejšs pee prinžipa: aštraki lugu nedot drukat, pirms ta naw tituše ištahdita un uš mehginajumeem pee eestudeščanaš ištahota. Un kadehš Šbšena lugaš mehš atrodam tik apbrihnojami šmalli šaprastu fstatuwes techniku. Weenigi tikai tadehš, ka wišch wešelus diwpašmit gaduš šrahdaja kā teatru direktorš — peežuš pirmoš gaduš Bergenē un pahrejšoš septinuš Kristianijā.

Bet mušhu, latweešču lugu rakštitaji, tiklihdš šaut ko pagatawojš, taš tuhlin teel aišneštis uš godalgoščanaš eestahdi un pehž tam, beš leekāš kaweeščanaš, tuhlin šem maščinas nu lai eet, šaf' tautā. Wišch pat naw fstatuwi labi apštatijšs, bet šawā lugaš jau taiša aištahdijumuš, kuruš reščiforš un atteeri pee wišlabakas gribas naw špehjišgi ištildit. Taš wehš maš! Wišch wiš neapmeerinajas ar to ween, ka šawā lugaš jau taišišiš nederigūš un uš fstatuwes neištildamus aištahdijumuš, ne! Wišch eet ari uš mehginajumeem un grihš ar wišem špeškeem, nepašihdams elementarako fstatuwes techniku, atteereem uš teept šawāš domāš. „Autoram“ ir šweščha atteera pšchologija un atteerim šawukahřt pilnigi neišprotams „autorš“, bet abi šobuš šakodušči, žeešč un šaka: „dišiti pšchologiška luga“, waj atkal: „manu lugu latweešču atteeriš naw špehjišgi šaprast.“ Un ja lugaš neteek no publikāš un kritikaš atšihša, tad „autorš“ lej ruhgtāš ašaras un šehlojšas, ka latweešču teatriš nehmiš un šakropšojiš wina „gara behrnu.“

Newar atkaut tahdam autoram, kuras šweščha fstatuwes technika, lugu patštahwigi wadit. Wišch patš pilnigi neišpinigi šawu darbu war padarit wehš newehřtigaku. Bet ja wišch kopā ar intelligentu reščiforu šrahdāš pee šawāš lugaš eestudeščanaš un peenems dašču labu aištahdijumu, tad maš pamāšam wišch eepašihšees ar fstatuwes techniku un tā warēs išteikt šawāš juhtas, jo newajaga aišmirř, ka technika ir juhtu išteizeja un ka uš fstatuwes tee ir diwi neščkirami elementi.

Taišniba, paleek wehš mušchigi neiščķirts jautajumuš, kaš ir galwenaiš noteizejšs pee lugaš eestudeščanaš, waj autorš, reščiforš, jeb atteeriš. Šš žeešči turoš pee tām domam, ka galwenaiš noteizejšs pee ištahdēs tomehř ir

reschifors. Tā ka mahksla ir subjektīva, tad, pats par sevi saprotams, ka pee kaut kahda sinama mahkslas darba atbildība gulstas arī tikai uz weenas personās. Te man var eebilst, ka šini gadījumā nepar dramatisko mahkslu šalidfinat ar glesnu, pee kuras darbojas tikai weena persona — daiņneeks, turpretim pee teatra israhdes nem dalību pirmkōhrt jau pats autors, otrkōhrt akteeri un beidsot wehl reschifors, kuri tomehr wisi ir patstahwigi mahksle- neeki — raditaji. Wisidealati jau buhtu, ja waretu wisi šchee atfewischkee indiwidi sawā starpā weenotees un nahkt pee kaut kahda objektīva šlehdseena. Bet, tā ka tas mahksla ir kōti grehti un beeschi pat pilnigi neiswedams, — jo mahksla pehz sawas buhtibas ir subjektīva, — tad mums jits nefas neatleek, kā lugas wadibu ustizet atfewischkam indiwidam un uz ta pilnigi palautees. Ja mehs wifus tos konsiltus, kuri war zeltees kahdu sinamu lugu eestudejot, buhtu spehjigi ischkirt ar logikas palihdšibu, tad jau buhtu kōti weegli strahdat, jo logika ir wifseem weena un tur pretrunu nepar buht. Bet te mums ir darischana ar sub-

jektīwo pšchologiju, kur pat objektīwitati pee labakās gribas nekahdi nepar eejaukt. Ir tatschu kōti beeschi tahdi gadi- jumi, kur, pafeizotees afoziacijū darbībai, wifš tas, kas weenam isleekas staisis, otram ir pilnigi weenaldfigs, jeb pat pretigs. Un ja mehs wifū to eewehrojām, ja wifū to waram saprast, tad mums ir arī jaatšihst, ka pee kaut kura mahkslas darba atbildība galwenā kahrtā gulstas tikai uz weena indiwida. Ja peem. pee kahdas sinamas lugas eestudešanas strahdā diri jeb wairati reschifori un wineem rodas kahdā jautajumā nefastana, tad, pats par sevi sa- protams, ka wineem jabuht tik inteligenteem un schai ga- dijumā leetas labad jaatfakas no sawa subjektīwa jehdseena un pilnigi japalaujas uz weenu no saweem kolegeem, kuru tad mehs arī nosaufšim par w i r s r e s c h i s o r u. Sem schi wirsreschifora spahrneem wajaga stahwet wifam teatrim scha wahda wisplafchakā nosihmē, neisnemot pat autoru. Autors wehl jo wairak ir padots reschifora rihzibai tadeht, ka winam ir swescha skatuwes tehnika.

(Turpmat beigas.)

Laupibas Astema.

J. Nowikowa.

(Beigas.)

Walda pilnigi aplami eeskati par to, kahdejadi muhsu laikos teek apmeerinatas wisnepeezeschamās wajadšibas. Tā leekas, ka gaisš peeder it wifseem, ka tas muhsu plauscham weenmehr peejams un kuru wajaga tikai eelpot. Bes schaubam; bet gaisš un gaisš naw weens un tas pats. Lihrais un weseligais gaisš ir krashchnuma preeschmeks, kuresch muhsu noschelojamā barbaribā peejams tikai pri- wilegeteem. Miljoneem un miljoneem nelaimigu zilweku radijumu dšihwo reebigos zaurumos, kur gaisš nefas naw elpojams. Tad gaismu wajaga arī dabut lihds sinamai temperaturai. Atspirdsinoscho gaisū pa wasaru pat wehl nepegahdā leelajeem miljardeereem. Bet skatuma maschinas jau ir isgudrotas un nefas nebuhtu weeglaki, kā tās us- stahdit dšihwofkos. Kas simejas uz šlto gaisū pa seemu, tad ir sinams, ka miljoneem zilweku jaissteel bes ta.

Daudsās semēs arī uhdens ir nefasneedsams baribas lihdslekis. Wezajā kontinentā ir pawifam 83 miljoni kwadratkilometru un 12 miljonus no scheem uhdena truhst pawifam. Neetum-Australijā, Kulgardijā, kad schka tur seltu ratt, pudele uhdena maksaja 70 santimus. Wakū, pee Kapijas juhkas salduhdens ir dahrga manta. Ar dšihwofkeem zilwezei neet labaki kā ar wisshwarigakeem baribas lih- dslekem. Kreemu tauta tagad dšihwo wifai schaurās, ar salmeem jumtās istabās. Lai to weetā waretu usbuhwet keegetu ehkas ar bleka jumteem, tad wajadsetu 16 miljardu franku. Tagadnē tas ir nepeepildams sapnis; kreeweem wehl wairakās paaudsēs wajadsēs apmeerinatees ar netihreem dšihwofkeem.

Tā zilweku wispahrejais stahwofkis ir wifai behdigs.

Mehs esam nabagi tapehz ka pa gadu nerašcho peeteekoschu daudsumu pahrtikas lihdsleku un apgehriba. Kapehz tas tā ir? Waj tas tapehz tā, ka semēs lode nespehi wifū to dot, kas mums wajadšigs, jeb waj tapehz, ka mehs ne- protam, no winas to isnemt, kas mums wajadšigs? Ja semēs nespehja pee tam wainiga, tad mums posts naw labojams; tad mums japadodas muhsu behdigajam liktenim un jauškata posts tāpat kā nahwe par nenowehrschamu. Mehš tad turam to par dabistu un saprotam, ka jebkahda safleeschanas pret to buhtu weltiga.

Bet par laimi ar postu nebuht tā naw. Muhsu semēs lode neween war wifū dot lai ikweenai gimenei sagahdatu tahdu pahrtiku, kahdu bauda tagad tās gimenes, kurām ir 10,000 franku eenahkumu, bet wehl desmit reis wairak. Muhsu semēs lodes bagatiba, kā man to teiza leelais geografs Elise Reklū, praktiski ir neisfmetama. Tā preesch labibas, kokwilnas un zutura, par kureem augschā runaju (te aprobeschoschos tikai ar scheem trim pahrtikas lih- dslekem), semēs wirsū wehl ir miljoneem hektaru, kuri wehl nefas naw apstrahdati un tomehr scheem noluhkeem kōti labi noder. Uz miljoneem zitu, jau apstrahdatu hektaru rascha ir tik smeekligi neeziga, ka winu zaur ruhpiigu ap- strahdashanu un kimiskeem mehšleem, wahrdū šatot ar sinat- nisku semkopibu un labaku peelahgoschānu, zaur labaku ap- uhdenoschānu šaufakos apwidos un zaur nosufnaschānu šlapjos lehti war padarit otr- un trihsreis tik leelu.

Neestaitot laukšaimneežibu, pašaulē wehl ir tik daudš bagatibu, kuras neweens zilweks neween naw aisfchris, bet pat naw wehl ne redsejis. Zilweks naw wehl ne pa-

publejees ſawu ſemes lodi iſpehtit. Uralu kaſnos ween guf til dauds mineralu, kuras wehl neweens zilweks naw pamehginajis iſmantot. Tapat tas ir Afrika un Amerika. Beſ aloſchanas war apgalwot, ka atteeziba uſ kaſnruhpneeziſu un induſtriju ſemes bagatibas, kuras wehl naw paſiſtamas ir dauds dauds leelafas neka tas, kuras tagad jau teel iſleetotas.

Ne, mehs paldees Deewam neſam nabagi tapehz, ka mums truhktu lihdselktu. Zilweze weenigi tapehz ſmot poſta, ka wina ſawu ſemi neprot pilnigi iſmantot waj ari weenkaſrſchi runajot, tapehz ka wina ſawu weikalu ſlitti pret. Tai deena, kad wina to pratis labaki peekoſt, ari ſozialais jautajums buhs iſſchirts; tas noſihme, ka ikweena zilweku gimene waras neween ta dſihwot, ka tagad dſihwo gimenes, kuram ir 10,000 franku eenehmumu, bet wehl labaki.

Ta tad muhſu poſta zehlonis ir tas, ka mehs neprotam ſawu weikalu peekoſt. Bet no kam naht tas? Tas naht no kaſbas maldbibas. Muhſu tagadeja rihtofchanas leelas mums noteekam muhſu labā, bet iſteniba ta nemaſ naw muhſu labā. Ja mehs pateſcham rihtotumees ſawu inteſreſchu labā (t. i. ja mehs wairs neapmahnitumees), tad poſtis noſuſtu no muhſu durwim.

So tagadnes iſteniba mums rahda, ka poſtis iſtel iſ trim awoteem: 1) no nelaimes; 2) no kaiſlibas; 3) no ſozialeem apſtahkeem.

Nelaimes war uſnahkt weenam waj wiſeem. Semes trihzes, wulfanu iſwehrſumi, ſauſums, pluhdi war padarit nabagas weſelas tautas, kuras agral dſihwoja pahrtiziba. Kaſ ſihmejas uſ weenu zilweku, tad ſlimiba waj negadijums gimenei war nolaupit maiſes deweju, kaſ zaur ſawu darbu ſagahdaja labklahjibu, un gimene war kriſt nabadſiba. Saprotams, zilweks pret dabas liſtam neka newar iſdarit. Wiſch newar ſemi aiſkawet pee trihzeſchanas un wehjam wiſch newar aiſleegt aiſpuhſt projam leetus mahkonu; ſlimiba un nelaimes gadijumus wiſch newar nowehrſt. Bet wiſa zihna pret ſcham liſtam iſteniba ir tikai produkzijas jautajums. Ja zilweze normalos laikos praſtu ſakraht, tad wina ſpehtu atturetees pretim gruhribam, kuras zekas zaur nelaimi. Ta ir aprehkaſchana. Wiſus dabifſtos negadijums war ſegt zaur apdroſchinaschanas premiju. Tai deena, kad wiſa zilweze maſſas ſcho premiju, tas buhs koti weegli, taiſni tapehz ka dauds apgabalu tai azumirkſi buhs beſ breeſmu, kad zitam apgabalam uſmahkſees kaſda klisma. Zik breeſmigi ari naw dabifſtee nelaimes gadijumi, tad tos tomehr weegli war ſegt, no wiſas zilwezes peknaſ norehkinot 5 lihds 10%. Beeteel ar deſmito waj diwdeſmito dafu produktu, kuras nemam iſ ſemes klehpa, atlikt krahjumā, lai atlihdſinatu wiſas kataſtrofas, kuras zehluſchās no fiſiſteem eepaideem. Otradi atkal war teikt, ka peektu, kad raſchotum deſmito waj diwdeſmito dafu wairak neka lihds ſchim, lai pahrwaretum poſtu, kaſ zekas no trauzejumeem planeta waj no perſoniſkeem nelaimes gadijumeem.

Par kaiſlibam ſakams tas pats. Te ir ſtrahdigs un prahtigs gimenes tehws, kaſ wiſeem ſawejeem ſagahda peeteekofchu pahrtiku. Kahda jauka deena wiſch ſahf dſert

un wina gimene kriſt poſta. Ja ſchi perſona buhtu ſaſlimuſe un ne dſehrufe, tad ſaimneeziſka ſina ſtahwollis buhtu tas pats. Kaiſlibai ir neween naudas ſina tee paſchi panahktumi ka ſlimibai, bet ta pateſcham ari ir ſawada ſlimiba.

Sinams, kaiſligi zilweki buhs weenmehr tapat, ka weenmehr buhs ari ſlimi un ſemes trihzes un pluhdi. No ſaimneeziſka weedofka preeſch kaiſlibas lihdselkti ir tahdi paſchi ka pret nelaimi, proti, apdroſchinaschana un wairak raſchofchana. Beenemſim, ka kaiſligo ſkaiſ zilweze nekad newar ſchluft ſem 10%, tad preeſch pahrejām dewinām datam peetiks, weenu deſmito dafu nopelnit wairak neka paſcheem perſoniſki wajaga, lai tahdejadi iſnihzinatu kaiſlibas ſaudejumus. 10,000 franku weetā peektu ar 11,000 frankem peknaſ. Leekos 1000 frankus waretu leetot kaiſligo uſtureſchana, kamehr atleekofſhee 10,000 franki eetu uſ paraſtajām dſihwes praſibam.

Nedſams, ka tiklab lihdselkis pret kaiſlibu, ka lihdselkis pret ſlimibu ir tikai produkzijas jautajums. Ja ta ir peeteekofcha, tad ne ſemes trihzes, ne perſoniſki nelaimes gadijumi nekawas zilwezi, dſihwot ehrtiba. Poſtis nezelaſ ne no nelaimes, ne kaiſlibas. (Schis abas parahdibas ſapluhſt kopā. Kaiſlibu pa dafai war uſſtatit ka nelaimi, tapehz ka ta ir pſichifka ſlimiba.) Ka jau eſmu tejis, poſtis zekas weenigi no tam, ka mehs ſawu ſemi neprotam iſmantot.

Ja nu ſakam, ka mehs to neprotam, tad tas apſihme, ka mehs nedaram to, kaſ jadara. Ta ka ikweens zilweks wehlaſ labklahjibu, bet ta rihtojas, ka wiſch to newar ſafneegt, tad tas naht no tam, ka wiſch neleeto derigo lihdselki, to ſafneegt zereto mehrki; ziteem wahrdeem ſakot, ka wiſch peewitas, ka wiſch alojas, maldas.

Kura nu ir ta maldbiba, kaſ aiſkawē ſemes lodes pilnigu iſmantofchana, jeb ziteem wahrdeem bagatibas pilnigu atlihdſiſchanos? Ta ir tas uſſkats, ka drihſal war tilt bagats ſawu tuwako aplaupot, neka paſcham ſtrahdojot. Ta ir tas uſſkats, kaſ ſahdſibu, krahpibu, laupibu, priwilegiju, banditiſmu un eekarofchana, wahrdu ſakot laupibas ſiſtemu iſrahda par derigu preeſch ta, kura labā ta teel iſdarita.

Tiklihdſ zilweze buhs atratijusēs no ſchis nelaimigās maldbibas, tad radiſees ari wiſpahreja labklahjiba; jeb waj otradi, kamehr zilweze laupibas ſiſtemu uſſkatis par derigu, tikmehr wina ari paliks poſta. Wina buhs bagata, titlihdſ wina laupibas ſiſtemu atſihſ par poſtigu.

Ta tad poſtis zekas no maldbibas.

Apluhkofim nu ſihkati ſcho maldbibu.

Kad wairojas ſawſtarpejas atteezibas ſtarp dſihweem radijumeem un ahrpaſauli, tad rodas bauda un dſihwibas paaugſtinata intenſitate, kad ſchis atteezibas maſinajas, tad zekas zeeſchanas, dſihwibas maſinaſchanas un panihtſchana. Sinamā palahpē jebkuras ſawſtarpejas atteezibas truhkums rada brihwibas pilnigu panihtſchana, nahwi.

No pſichologiſka weedofka ſawſtarpeja atteeziba ſtarp dſihwu radijumu un ahrpaſauli apſihme pateſibu, ſawſtarpejas atteezibas truhkums atkal maldbibu. Maldbiba ir

itkā gara slimība un tai šeko organisma, tiklab individuālā kā kolektīvā slimība. Atsīht apšīmē, starp divi faktoreem ušjelt atteezību. Ja šcho faktoru sateenojums saskan ar ihstenību, tad ta ir pateesība, ja nesaskan, tad maldība. Par nelaimi mums nav tās privileģijas, arveem ušstahdit pareišas atteezības, gluschi otradi, muhsu spehja pareiši redset pilnīgi saskan ar muhsu spehju malditees. (Kahda indeeschu ziltis, khondi. sateem deeweem upureja zilwekus, lai eeguhtu preešch sardam druwam miklumu. Wini tizeja, ka lihs jo wairak leetus, jo wairak ašaras islees upurejamee. Šchis ideju sateenojums starp leetus daudsumu, kurešch kriht no debesim, un ašaram, kuras islej upurejamee, ir maldība, kura pahrakhpj wiselementarakās prahta robesčas. Un tomehr ari muhsu laikos un pee ziwilisetam nazijam Eiropā wehl sen walda tahdi aplami ideju sateenojumi. Tahda maldība ir peemehram ideju sateenojums starp uswaram kara laikos un ruhpneezības progresu)

„Waj zilweka inteligenze, šaka Bohns, kura preešch daudseem apšīmē attinaš spehju, naw drihsak nespehja, ihstenību nojaušt?“ Kustoni jau ari daudš masak padoti maldibam. Šchaī sinā wini pahrahi par zilwekeem. Zilweks jau gan sin koti daudš, bet winsch isgudro ari leelu pulku nepareišu teoriju. Sawā sinā zilweka stahwolkis ir sliktaks nekā kustonu stahwolkis, jo ta nelaipe ir daudš leelaka, kura zekas no faktu nepareišas istulkoschanas, nekā ta, kura zekas tikai no nesfinaschanas.

Tāpat kā biologiskā dšihwē weseleiba un slimība ir divi blakiski un lihdsliizīgi faktori, kā divi upes, kuras sawus uhdenus sājauz, tāpat fisiskā pasaulē jau no gadu šinteneem lihds wišu laiku galam maldība eet pateesība eet blakus weena otrai.

Nazionalekonomijas laukā leelakā maldība, tas Ahrimans, launais gars, kas aiskawē zilweku laimi, ir ušskats, ka laupības šistema warot buht deriga. Ja mehš spehtum dšeedinat šcho gara slimību, tad sozjalais jautajums tuhliht buhtu isšchirts.

Augscham aprahdiju, ka posta galwenee trihs awoti ir nelaipe. kaisliba un maldība.

Nelaimi nekad pawišam nenowehešis. Ka mehš to pa dakai tikai spehšim lehninat, bet nekad pawišam isnihzinat, pee tam wainīgi muhsu planeta neisdewigee apstahkti. Ari pret kaislibu mehš neka nespehjam, jo ari ta pa dakai zekas no dabisheem apstahkteem (zilweka fisiologiskām nepilnibam). Bet labaki mehš esam apbrunojuschees pret maldību, kuras ešpaids ir daudš postigaks, nekā nelaipees un kaislibas. Lihdsjeklis pret maldibam ir pateesības sludinaschana. Maldība ir dšeedinama, iddeenas ar sinatnes progresu daka tās weenmehr issubd. Naw tapeh; nelahda eemesta isfamistees. Agrak waj wehlač šaimneezisčas pateesības eespraudisees ari atklatības ušskatos, laupības šistema islikshees par nederigu un posts tiks peewatats.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komisijas wafaras šapules.

VII.

II. Tulkojumi. Peleass un Melisande. Morisa Meterlinta drama. No frantschu walodas tulkojis Zahnis Afars. Zahna Afara kopoti raksti, II. seshjums, treschā burtniza. A. Ranka apgahdibā. — Monna Wanna. Morisa Meterlinta škatu luga trijos zehleenos. Tulkojis J. Zanschewskis. Rigā, 1909. A. Miššina apgahdibā. — Peewalstibas wahrteem. Dramatiskās triologijas prologs tšhetros zehleenos. Anuta Hamfuna. Tulkojis J. Grihns. Šdewis L. Upeneeks, Bauškā. — Muhfu muhscha deenas (Studenta mihleštiba). Leonida Andrejewa. Maskawas notitums no dewindesmito gadu beigam. Škatu luga tšhetros zehleenos. Tulkojuse S. Seglin. Rigā, 1909. Šdewejs Rich. Müllers. Dramatiskā biblioteka Nr. 8. — Anatema. Leonida Andrejewa. Ar autora atkauju no manuskripta tulkojis J. Sansons. Rigā, 1909. Šdewejs Rich. Müllers. Dramatiskā biblioteka Nr. 9. — Anfiša. Leonida Andrejewa drama tšhetros zehleenos. No manuskripta tulkojis J. J. Rigā, 1910. Šdewejs Rich. Müllers. Dramatiskā biblioteka Nr. 11. — Doktors Stokmans (Lautas naidneeks). Drama peezos zehleenos. No Henrika Ibsena. Latwiški tulkojis K. Jakobsons. Rigā, 1910. D. Seltina apgahdibā. — Kruštethws Wana. Antona Tšechowa

škatu is lauku dšihwes tšhetros zehleenos. Tulkojis A. Seedinšch. 1909. Tulkotaja apgahdibā. — Lahzis. Antona Tšechowa joku luga weenā zehleenā. Tulk. A. B. Rigā, 1909. Ed. Kosišcha apgahdibā. — Jubileja. Antona Tšechowa joku luga weenā zehleenā. Tulkojis P. Strahbans. — Pirms šaules lehta. Sozjala drama peezos zehleenos no Gerharda Hauptmanna. Tulkojis Š. Afars. Dramatiskā biblioteka Nr. 7. — Raibais teatrs. Daščadi preešchnešumi beedribu šlatuwem un mahju saweešbam. Ar dšeedaschanas notim. Lejas-Kruhmina šatopojums. Pirmā grahmata. Rigā, Gehrta grahmatu pahrdotawas apgahdibā. — Diwukungu šulainis. Joku luga diwos zehleenos no Carlo Goldoni. Lokalisejis Augusts Wahra-Wahrtinšch. Rigā, 1910. J. Melkisa apgahdibā. — Šahsans. No Šelaba Gordina. Drama 4 zehleenos un 6 ainās ar prologu. Tulkojis Mišpurwneeks. J. B. Kruhmina apgahdibā. — Epidemija. No Oktawa Mirbō. Šumoristiski-satiriska luga 1 zehleenā. Tulkojis Ed. Ramats. Rigā, 1909. Ed. Kosišcha apgahdata. — Streika laikā. G. Šapokša dramatiska etide 1 zehleenā. Tulkojis R. Kroders. Rigā, 1909. „Straumes“ apgahdibā. — Weenam japrežass. Joku luga 1 zehleenā no A. Wilhelmi. Latwiški tulkojis K. Brihwneeks. Rigā, 1909. P. Behrfina grahmatu pah-

dotawas apgahdibā. — **K a l n u g a r s.** Mistiska teika ar prologu. Pehz swescha parauga latwiski pahrstrahdajis A. Spudinsch. Rīgā, 1909. Fr. Swirgsdina grahmatu tirgotawas apgahdibā. — **P a h w e e n e s s p a l w a.** Behrnu teatrim no G. Samera. Tulkotjis J. Bihrulis. Rīgā, 1909. Derigu Grahmatu Nob. isdewums.

Tulkotjumu farastis rahda, ka pagahjuschā gadā skaita finā tulkotjumi nem pahrswaru pahr originaleem. Tulkoti ir daschadi rakstneeki, gan pasihstami, gan masak pasihstami. Lihdsās genija darbam stahw treschās sortes fabrikats un muhschigo ideju lokā eelauschas sekli joki un prastibas. Bet muhsu lasttajeem jasanem wifs, ko tam sneeds laipnais tulkotajis un isdewejs, lai ar' bes iswehles un literariskas wehrtibas. Pateesibas labā tomehr jaska, ka tulkchās un idejiski sekļās joku lugas un poses pamasam issuhd no muhsu dramatischās rakstneezibas. Ka naw wairs tahdu lubu pluhdu, kahdi bija daschus gadus atpakal, par to japreezajas no wifas firds. Ar banalo joku lugu lokalisechānu un pahrweschānu latweeschu walodā pa watas brihscheem nodarbojas wehl akteeri no wezalas paudses. Daudsreis tahda tulkoschana noteek' lomu dehl, kurās waretu akteers spihdet; daschreis tulkoschānu isdara teeschi ar ekonomisheem noluhleem: israhdes jau atnes labu pekau un mazinsch pildas tuhdsams. Par pehdejās schkiras raschojumeem mums naw jatehrē welki wahrdi: labuma no wineem naw nelahda. Schos fazerejumus waretu ar bahrgu gihmi noteefat. Bet tos notreekt no semes wirsus un isnihzinat, schkeet, ir drufku par barbarisku. Ja ir tahda publika, kas no wineem sanem sawus garigos baudijumus, lai wina bauda tad ar preeku, — inteligentakam lasttajam firds par to nesahpēs!

Pagahjuschā pahrskata gadā skaita finā wiswairaf tulkots, leetojot kreewu kritika Tschukowfka isteizeenu, jaunās bulwaru ziwilifazijas un kledsoshu plakatu pagatawotajis genijs Leonids Andrejews. Winsch representejās ar trijeem, pascheem jaunakeem darbeem. Par Andrejewa mahsklas wehrtibam rausta plezus un koti schaubas pat wina tuwineeki. Bet tas neaiskawē nemaldigo Janfonu, kuresch zitadi neweenam pascham rakstneekam negreesch zeku un nekautrejas ari pasaulēs slaweneem gahstees kruhtis, pasteigtees ar lugu tulkoschānu no manuskripta, jo kreewijā wehl naw literaturas konwenzijas un Andrejewu tulkot war eedomatees ari kahds no „masajeem“ un Janfonam tad gods ir wehja. Winsch tapehz pasteidsas no Andrejewa eeguht monopolu: leeta tad masakais skaidra un droscha un tulkotjums ari tad drihtst buht schahds, tahds . . . Ja jau tulkotajam tā pee firds ir peeaudsis latweeschu teatrs, tad jau winsch wareja latweeschu tautu apdahwinat ar skaidru mahsklas darbu tulkotjumeem. Mehš buhtu winam par to tikai pateizigi! Pasaulēs literatura ir plascha un bagata. Domat, wina swescha nebuhs ir Janfonam. Bet tur par tulkoschānas zeenigu winsch atrod weenigi Andrejewu. Tā ween leekas, ka allis allo solas iswest is mescha beesokna, kurā abi apmaldijuschees. Waj dauds muhsu literatura mantos no Andrejewa banali-absurdeem, ellischlās lakofonijās sapluhstoscheem skateem, no kureem raugas tulkchums un

nahwe, — par to wehl jafschaubas. Naw noleedjams, — Andrejews ir sewischka parahdiba; til garigi allis rakstneeks pirmo reisi nahk literaturā preekschā. Wif wina darbi ir geniali weenpuseji eksperimenti un wairaf nefas. Katrs eksperiments pats par sewi war buht interesants, bet wina wehrtiba tikai relatiwa. No Andrejewa wareja pahr tulkot daschus gabalus paraugam, bet ne jau par sawu swehtako peenahkumu usnemtees katru wina fazerejumu bes pahrdomaschānas tulkot, israhdit un isdot drukā. Slawu eespaidigā daba un neorganisetais temperaments ir spehjiigi us aifrauschānos, pahrliezigu deewinaschānu waj neereedschānu. Weenu laiku kreeweem wisleelakais zilwels un rakstneeks bija Matšims Gorkijs. Tagad tahds ir Andrejews; Gorkijs aismirsts jau sen. Deews to sin, ka preekschā rihdu lozis zekus kreewu bulwaru publika un pseidoziwififazija. Dsihtees pakal modei un spreest no sajuhsmas ween — ir stipri riskanti un daudsreis ari maldigi. Sewischki ar leelu usmanibu jaaudfina jaunās tautas literatura; wina pehz eespehjas ir jaattura un jaaisfargā no ekstremu parahdibam, jo slittās ihpaschibas arweenam ahtraf peesawinas, neta labās. Negribas nemas tizet, ka Janfons buhtu tas, kas muhsu literaturu ar nodomu mehginatu pahrwehrt par grandiosu plakatu darbnizu.

Andrejewam pilnigi pretejs ir kreewu skumju un sahpu dsejneeks Antons Tschechowš. Wifs, ko winsch sata, dsejas apdwestis un wifur dsejneeks paleek realos apstahklos un tihras zilwejibas robeschās. Winsch neraksta neweenās rindas, kas buhtu anti-mahsklineezifka, un bes literariskas wehrtibas. Ir teefa, ka wina lugās mas ir fzeniska instinkta un darbības, bet par to katra weeta ir reala, pateesa un swaigi liriska. „Tehwozis Wana“ japeeskaita pee Tschechowa labakam dramam; „Lahjis“ un „Zubileja“ ir joku lugas; bet ari tajās meistara wilzeeni ween. Tschechowa lugas nahkas koti gruhti tulkot, jo winu stils par dauds kreewisks, walodā pulka prominzializmu un spezijifki kreewisku wahrdu, kureem gruhti atrast apshmejumu. „Tehwozis Wana“ latwiskā tulkotjuma ir pasaudejis wifu sawu poesiju un swaigumu.

Meterlinka darbu tulkotjumi mahsklas draugeem sagahdā preeku. „Peleass un Melisande“ bes schaubam wisdsejiskakais un sawā tragiskā skaitumā ihstakais Meterlinka darbs. Augstaku zilweku gara dshwe, intima, apskaidrota un peewilzigi daika; subtilās dwehseles sajuhstas dferenjetas un dšikas. Tās, teizot ar Meterlinka wahrdeem, „daikums bes asaram“. Sahna Wfara tulkotjums preekschisimigs, wiszaur korekts un mahskleneezifks, tā ka schai grahmatāi war nowehlet leelu skaitu lasttaju. Ari par Janfowfka „Monna Wana“ tulkotjumu jarunā labā nofime. War redset, ka pee dsejas darba ir stahjees dsejneeks, tam labi pasihstamas latweeschu walodas nianfes. Wās lugas jau drukatas fenak; „Monna Wana“, ja nemaldos, ir tulkota tshetras reises; daudsreis wina ari ir israhdita.

No Wbfena schoreis pasneegta weena drama. „Tautas naidneeks“ ir gan raksturigs, bet naw no dsejneeka labakajeem darbeem. Tulkotajus wehl gaida „Brandš“, „Pjers Gints“, „Trona tihkotaji“, „Masais Etjolsk“,

„Seeweete no juhras“, „Rad mehš, miruschee, augšcham= zelfimees“, nemas nerunajot par Ibsena jaunības darbeem, kas stipri romantiskās dabas (šīšeti tapināti no skandi= nameešču mitoloģijas), bet tā mahtflaš darbi tee isverd newaldamas dšinas un laislibas. Latweešču walodā jau ir wairaku Ibsena darbu tulkojumi, bet par dascheem no teem jafaka, ka tee ir apgrehžiba pret swehto garu. Sa tulkotaji zeenitu Ibsena geniju, tad tee farhtu par šaweem darbeem Neween stila šatropkojumi, bet tur atrodama ari autora domu šagrosišchana taisni nepeefaujama šahrtā. Tahdeem tulkojumeem newar buht paleekamas wehrtibas. Ar „Tautas naidneeka“ tulkojumu war apmeerinatees; pee wina deesgan ruhpiigi štrahdatš. Luga Ibsens aistahw individualo pateešbu pret puhta usbrukumeem un iswirša pašchā preeškā garigā aristokratiska weentulibu un ware= nibu, teikdams: „Pats štipratais zilweks ir tas, kas štahw weens“. Weens štahwet war tikai leels zilweks un tahds ir doktors Stofmans, waj labaki šatol — Ibsens pats.

Dtrs seemetneeks Knuts Hamsuns daudš ir mahžijees no Ibsena gan dramas konzepežijā, gan filosofiska do= maščana. Hamsuns ir iswehlejees labu skolotaju un Hamsuns teescham ir tei= jams mahžeklis. Winsch nedara pakaf šawam leelam meistaram, bet paleef patšahwigs wisgaram, pats meklē at= šinas, dšihwes attaišnojumu un is= špreešchanu. „Pee walstibas wahrteem“ ir pirmā trilogijas daka. Šchait trilo= gijā, tā šinams, Hamsuns šimbolišē zilweka dšihwi, rahdidams tos primi= tiwos špehkus, kas negrosami rada littenus un isweido zilweka dabu un dšihwi. Šentralā figura Šwars Škareno, domatajš, idealists, winsch grib eelarot jaunu pašauli un šneedsas pehž meta= šiškeem augštumeem. Šarena tragedija ir gara tragedija, kas šaweenota ar ženschanos pehž augštakā — pehž absolutās pateešibas. „Pee walstibas wahrteem“ ir pate realakā, bet ne labakā trilo= gijas daka. Wišš šmaguma žentrs otrā dakā — „Dšihwes dramā“. Šalda isšlana: „... reis bija“ un kompromišš ar dšihwi un teem pašcheem eenaidneekem, kurus šahdreiš nahwigi neeeredseja, pehdejā dakā „Šaules reetā“, kas wairš naw šweschā ari latweešču teatra publikai.

Šerhards Šauptmanis ir Wahžijā šchimbrišcham wehl nepahršpehts un jafaka — ir weenigais dramatisks, kas ar leela mahšleneeka nopeetnibu un špehjam isfat daitas mahšflaš wehrtibas. Wedefinds pee wahzeescheem tahds pats, tā Andrejews pee kreeweem — abi dšenas pakaf modei. Šudermani pawišam newar šlaitit par radošču mahšleneeku. Winsch, tāpat tā Wedefinds, glaimo lais= meta garščai un ir ihšts birgelisima apustulis. Pateešš talents, bet drusku nedšihws tā mahšleneeks, ir Šugo šon Šofmannstals. Tikai wina leelā teeschanas pehž kla=

šiškeem paraugeem un eksotiskās isšeitšmes wehl kontro= lejama un labi pahrbaudama. Šauptmanis eet arweenu us preešču un šatru gabu dahwā wahžu literaturai eenah= kuschos un nobreedušchus mahšflaš darbus. (Pehdejā gadā romanu „Šmanueli Šwintu“.) Šozialā drama „Širms šaules lehta“, dšejneeka jaunības darbs, drusku tendenziošš un nepateešš šawā buhtibā Šozialais šaunums — šchupiba un moraliska iswirtiba — atšegti ar wišai naturaleem lihdsēkeem. Daudši šlati pilnigi war šazenstees ar autora leelo šozialo tragediju „Audeji“. Šā jau teizu: dramā daudš grahmatneezibas bet masaf jau mahšflaš pateeššbas.

Wišwairaf par dramu tulkošchanu latweešču walodā ruhpejušes „dramatisškās bibliotekas“ redakžija. Bet ari šche, tā tas wišpahrin pee mums parats, naw ismanama šistema. Tulšoti ir gadijumu gabali, iswehleti beš leekas domaschanas un eepreešch wilka literarišta plana. Naw

Mahjas darbi. — Jana Rosentala glesna.

mums no šwara daudšu tulkojumu isdoschana, bet no šwara ir preešch literaturas šuplinaschanas šapitalu paš= faules literaturas darbu isdoschana. Tee lihds šchim atšahhti galigā nowahrtā. Par greeku tragedijam daudši buhs dširdejušchi, bet nebuhs teem pašihstamas tās muhschigās mahšflaš wehrtibas, kas šchais leeliskos mahšflaš paraugos isšeiktas. Us Šosofka, Šschila un Širipida labako darbu eeweschānu latweešču literaturā jau gaida muhsu jaunā dramaturgija. Par wišpašfaules dramaturgijas pirm= šahkumeem nemas newaru runat — bet tas tagad ir jadara dramatisškos kuršos, — ja naw kreetnu tulkojumu paraugam. Tahkat jaaisrahda us Šalderonu, Šopa de Wegu, frantschu klaskeem — Šašnu, Šorneli, Šolijeru, druhmo, bet grandiošo Šebbeli, no šura wehl nekās naw tulšots, lai gan wahrds jau ir dots no wineešču školās Šrillparžeram, pšedo=klasškim un eklektikim. Pehž manām domam, tuwā nahšotnē jaruhpejas par wišu Šeterlinta, Šchepšpira un

Išfena lugu kopeju isdoschanu. Tulkotumi jaisdara teeschi no tās walodas, kurā parahdijees originals un pee tam tulkotajam jabuht dsejneckam un ihstam walodas leetpratejam. Ja muhsu dramai ir jamahzas no swescheem, tad jamahzas no pascheem labakajeem rakstneekem. Katram modernam dramatikim nopeetni wajaga studet wifus labakos paraugus gan no klasifstās, gan modernās literaturas, jo tā ween eespehjams paplaschinat indiwidualo spēhtu projekzijās. Tikai nedrihtst pakaldarinat, waj eespaidus pahrnemt bej ašmileschanas. Naw noleedsams, ka dramas pirmšahlumus weenmeh tapina no ziteem. Wahzu dramatiskee rakstneeki šawā laikā ašli pakaldarinaja frantscheem, peesawinadamees pehdejo maneeres (teatri teatri melleja) un pat wehrdšifski pahrnehma dramu šaturu. Lessings šawā wispahp pafihstamā „Hamburgas dramaturgijā“ ar leelu ruhgtumu runā par frantschu eespaideem un ilgojas pehz ihstas wahzu nazionalas dramas. Poti dauds pahrnehma no wahzeescheem, ihpasihi šawā jaunibā, dramas attihstibas šahkumā. Kreewi atkal no frantscheem, bet muhsu teatrs un drama bija pilnigi wahzu banalo lugu un wezās tehnikas warā. Ša laikam pahrnem wifu banalo, bešaturigo un newajadšigo. Ka tas newar šekmet, bet drihtat gan aistawet nazionalas dramas istopschanos ihpatnejā wirseenā — tur paškaidrojumi newajadšigi. Ja par to te atminamees, tad weenigi tapehz, lai beedinatu no agrato kluhdu atkahrtoschanas. Muhsu drama formulijas un formulesees cri uš preekschu; wina tikai japafargā no slihteem eespaideem, lai slihta mahkšlas gaume neeewestos muhsu teatra publikā.

III. Ustizeto registretaja ušdewumu nu esmu ispidijis. Waj no ta kahds labums kahdam zelsees — nesinu. Bet beigās wehl ihšas peesihmes par originaldramu.

Leekas, ka wifš tagad brauz uš šehkli un iddeenibu. Laikmets notrulina zilweka garigos juhtekus, pamajam eewesčas pelekā neatšehkiramiba un garigā nebrihwiba; wifu it kā pahrnem eeschejis nespehks, pagurums un redšama tikai nepeeklahjiga aheschanās. Mahkšlā naw wairs ismanama teekšchanās pehz tahlakā, atšazischanās no parastā; winā muhsu rakstneeki wairs nemekle leelus dšihwes idealus un weenojoschus dwehseku ritmus. Wisšahpigat tas šajuhtams dramā. Dramas tagad raksta katrs, kas ween eedomajas, nesajusdams nehahdu zeenibu pret mahkšlu. Ir taisni jabrihnas, ka pehz til šehzigeem pahrdšihwojumeem, dramatiskis nespehj wairs atrast labas dramatisšas weelas un jabrihnas ari par to, ka war uskliht literariski balamutes, uš kureem ar tahdu usmanibu klausas...

Gribetos, ka eepuhstu muhsu dramā wifu gara dšihwi apnemoscha štrahwa, kas aismirstibai atdotu tagadejo bešaturigo, ar mas isnehmumeem nemahkšlineezisko dramatisšo literaturu. Buhtu šehli to neismantoto spēhtu, ja jau tagad jashl štatitees atpakal uš pagahtni, kas isaudšinajuse mums Blaumani, Ašpasiju, Annu Brigader, Maini, Poruku, Egliti, Šalliju.

Teesā, muhs wairs neapmeerina lauzineeku dšihwes notehlošana realos apšahkšos, kas galwenā kahrtā isteizas behrnu un wezatu šawšarpejās atteezibās. Ta ir ahrejšā

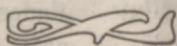
dšihwe (lai ari tās galwenā šchaurakā apšahrtne), kuru galigā weidā ar wifam tragiskam noskanam jau ir isweidojis Rudolfs Blaumaniš šawā meistera darbā „Šndranos“. Weenā nazijā eetilpst wifadas šehkiras ar daschnebaschadeem dšihwes mehrtkeem un zenteeneem. Lihds šchim muhsu drama eedwehšmejumumu un eerošnajumu aishemmušes waj tikai no lauzineekeem, bet neeewehrotas palikuschas pahrejšas šehkiras. Neattehlota paleek ari latweeschu garigās inteligenzes tragedija. Šchee inteligenti ir nahkuschu no laukeem uš pilsehtu un pehšchni eekuwuschu leelā kulturās wirpuli, bet bej kulturās tradizijam un štingreem pamateem, kureš nostiprina ilga kulturās žihna. Agrakee ideali ir šabrukuschu, jauni naw nahkuschu wezo weetā; idile ir pajudse, bet drama eenem winaš weetu. Warbuht tikai reteem isdodas atrast šntesi, kura šaweeno naiwo un primitiwo ar moderno, diferenzeto kulturu. Un kam gan žitam, ja ne rakstneezibai, pirmai jaiskaro šchi žihna; winai jaantod apweenojoschi, pretrunas isklaidejoschi ideali un filosofiski tee janoskaidro. Lihds ar to ari rakstneezibai japaleek kulturelai; no šchaurā nomafus zela tai janogreeschas uš plateem dšihwes leelzekeem: dauds tai jaredš, jazeesch un janoskaidro, dodot jauneem peepuhdumeem šawu šahziju. Lauku dšihwes ideallisešana, kā tas agrat bija, waj ari banalisešana, kā tas tagad noteek, nedod wairs neka. Pahrwehrtibam un kulturās wehrtibu mekleschanai janoteel ne ahrejšas formās, ne dšihwes wirspuse, bet winaš poflehtu spēhtu isweidoschanā, atrodot isteikšmi dšihwes buhtiskam šaturam.

Tahda mekleschana un pahrwehrteschana muhsu dšihwe un rakstneezibā itkā isshud. Ja ari wina noteek, tad klušumā un weentulibā, šehkirta no dšihwes un mahkšlas. Ja gribam tikai štatit — muhsu azu preekšā nostahjšas leeliska un raksturiga panorama: mehš redšam positiwisma togās eekuhnojuschos zilwekus, kas šewi tura par nemalbigem un neatšihst neka, kas šahw ahypus wina redses aplota. Ir religiškā, ir mahkšlineeziškā radisšana teem ir jau uš wifseem laikeem ismehrits un rubrizets leelums, par kuru wairs naw jalausā galwas. (Pret aprobeshoto positiwismu un razionalistisko formalismu religijas jautajumos ahšemēs pehdejā laikā noteek pretžihna; pragmatisma kuschibas preekšagalā šahw amerikaneetis Wilsams Dšehmš, šinatniškā wirseena filosofš, empiritikiš, autoritate pšehologikos jautajumos). Žiti apmalidjuschees muhsušigo wehrtibu apwahrsni un mahkšla teem wairs naw kā dšihwes organifms, kura eepuhstu wifš dšihwes šwaigee spēhti. Ir ari tahdi, kas maina deewinus, dšenā mistifkus garus un peeluhds elkus. Bet pahp wifu pazekas leela šawā ahšit lepnibā nejhdsigā pašcheetiziba un jesuitiskā pašahšina. Un pat pateesibai japeekahpjas un šawa weeta jadod bešalam tonim. Teesā, pee mums štrihdas, bet štrihdas ne par kulturās šaturu waj winaš maldeem, bet štrihdas par eewainotu pašahpšinu. Ko weens uszet, to otrs tuhlin šteidsas nojaukt un nojaukdams naw iswehligs žihnas lihdsjekos. Štan mišigā katosonija un weilkaišs wahrdū atrobats pee mums šchimbrišcham ir pirmāis kulturās žilweks.

Schahdi apstahki teescham ari newar radit leelu mahflu. Dsihweš nejehdšiba mehgina poſizijas noſtiprinat ari rakſtneežibā, to redſam ir no pagahjuſchā gada dramatiſkās rakſtneežibas. Ja taš wehl ilgaſ tā turpināſees — mehš neſam paſargati no bankrota. Starp tikdaudš darbeem tikai diwi, trihš wehrtigi un tad ari ne beš truhkumeem. No ta redſamš, ka mums ir gan rakſtneeki, bet naw wehl rakſtneežibas. Uš ihſtu mahflu war zeret tikai tad, kad buhš nodibinajuſchāš paſchu darbineeku ſtarpā augſtakāš ſympatijaš un zeenibaš juhtaš, kad buhš peefawinataš

ihſtakāš kulturaš wehrtibaš, atraſiš lihđſſwarš tautā un kad muhfu rakſtneežibā tagadejāš iſdeeniſchkibaš un pelekāš weenmutibaš weetā ceſtanē ilgaš pehž taħlateem, zeħlateem wiſtautaš idealeem . . .”

Debatu nekahdu pee ſchi preekſchlaſſjuma nebija. No mahžitaju fungu eeppreekſchejoš preekſchlaſſjumōš iſteiktām gudribam paħrbarotee apmekletaji bija ſaħkuſchi jau pa leelai dakai iſklihšt, ſewiſchki nopeetnakee no teem, kuri domaja no ſchim S i n i b u komiſijaš ſapulzem ko teeſcham ſiniſtu ſagaaidit.

Gesta Berlings.

Selma Lagerlöf romans.

(Turpinājums.)

Behrna mahte.

Schah leetā wiſſi wareja buht tikai weenā eeſkātā: ſchiš behrnš newareja buht beš tehwa.

Taš bija wiſwahrgakaiš radijums, kahdu ween war eedomatees, — maſš, ſarkanaš, wiſš weenāš frunkāš un frunzināš. Wiſch wehl ne reiſeš nebija mehginajiš raudat, bet jau no pat dſimſchanaš beeſchi rauſtiješ krampjoš, — nabaga, aiſmalদিয়ুেš buhtnite, atnahkuſe paſaulē peezaš waj ſeſchāš nedekāš agrat nekā pehž likuma atkautš, buhtnite, kura nekad neſpehš ſchini paſaulē ihſti eedſihwoteeš.

Behrnš ſwehra tik maſ, ka naw nemaš puħtu wehrtš ſajit, žil weegš taš bija. Wiſch bija jaeeſchuj jehra ahdinā un negribeja ne ehšt, ne gulet. Bet wiſch dſihwoja. Neweeneš neſinaja, kār wiſch tika uſturetš, bet dſihwot wiſch dſihwoja.

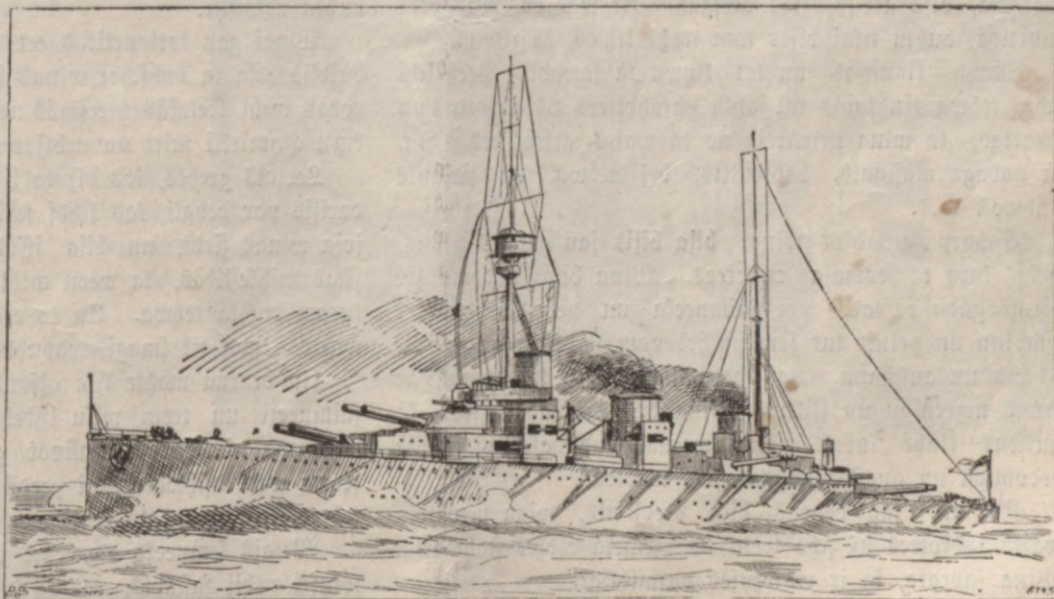
Wiſch bija peedſimis maſā ſemneeku buhdinā no Klarelſaš pret rihteem. Wina mahte junija ſaħkumā bija turpu nonahkuſe un meklejuſe ſew darbu, ſtaħſtidama, ka ta eſot paħkuhdijueš un wināš mahte iſturejuſeš pret to tik neſcheħligi, ka winai bijiš jabeħg paſaulē. Wina ſaužāš par Eliſabeti Karlſtadter, bet negribeja ſtaħſtit, no kureeneš nahkuſe, jo tad ſchejeeneeſchi, patš par ſewi ſaprotamaš, paſnotu par to wināš wežakeem un tee nobendetu winu lihđš nahwei, tiklihđš dabutu atkal rokā, — par to ta eſot paħrleezinata. Wina nepraſot nekahdaš algaš, bet tikai uſturu un paħjumi, kur galwu liſt; warot eet pee darbeem, auſt, wehryt, waj ganit lopuš — ko ween tee wehleſchot. Un, ja

ſaimneekš gribot, wina ſpeħjot par ſawu uſturu atlihđſinat ari nauda.

Tā ka wina bija tik apdomiga, ka eenahža pagalmā baſam kaħjam, runaja weetejā iſloſnē un bija geħrbuſeš ſemneeku draħnāš, tad winai ari tizeja

Mahjaš tehweš gan iſteiza domaš, ka wahja jau nu wina eſot, un uš wināš darba ſpeħtu leelaš zeribaš nelika, — tomehr japaleek ween taſchu kaut kur eſot, nabadſitei. Un tā winai tika ari atkautš palikt wina namā.

Winā bija kaut kaš, kaš wiſuš peewilla un tadeħt

Anglu bruuu kugiš „Lion“ — ſtiptakaiš un ahtrakaiš kawa kugiš paſaulē.

mahjaš laudiš iſturejāš pret to laiņni un draudſigi. Winai bija laimejeēš eeet godigāš mahjāš. Laudiš bija nopeetni un kluf. Nama mahte winu ſtipri leeltija, eewehrojufe, ka ta prot auſt ruħtainā rakſtā. Wina eeeħdinaja nahkoſcho behrna mahti ſtaħwoš, kur ta noſehdeja augu waſaru.

Neweenam nenahža ne praħtā, ka wina ſewiſchki jaħtaupa. Winai nahžāš ſtraħdat deen deenā kā katrai kal-

ponei. Bet pahrat nelaimiga wina talab nejutās, — dšihwe semneeku mahjās winai patika, lai gan bija japeezeeſch katra winai paraſtā ehortiba. Sche zilweki uſ wiſu raudſijās ar dšitu meeru, ſaprata wiſu nemahſtloti un dabigi. Wiſas ſarunas un domas groſijās tikai ap dabu, un deenas riteja garam til weenmehrigi, ka daſchreiß wareja newiſus pahrreſhinatees un treſchdeenu noturet par feſtdeenu, waj otrabi. Bet kaſhdu deenu auguſta pehdeja puſe wina bija iſgahjuſe lihds ar ziteem auſu pſahwejeem laukā, kur wiſu deenu ſtipri ſalozijās ſeedama kuhliſchus, pee kam tai kkuwa par gruhtu. Wina likās gultā un behrns peedſima preekſchlaitā. Wina ta bija gaidijuſe tikai uſ oktobri.

Patlaban ſaimneeze ar maſo uſ rokam ſtahweja pee plihts, to ſkldidama, jo nabaga maſinaiſ ſala pat ſiltakajās auguſta pehpusdeenās. ſaunā mahte guleja blakus kambari un klauffijās, kaſ par maſo tila runats, pee tam domās ſtahdidamās ſew preekſchā, kā kalpi un kalpones pa ſahrtai eet kſaht to apſtatit.

„Nabaga maſaiſ puiſts,“ wini tad arween mehdsā atkahrtot; „tu maſaiſ nabadſinſch, tew tehtina naw!“

Un tad wiſſ beſ iſnehmuma mehdsā pabrihnetees, ka maſaiſ til ſarkans un grumbains, un kaſhda zita balſs ikreiſ tilpat nopeetni atkal un atkal bewa atbildi, ka tā jau iſſkatotees wiſſ maſi behrni . . .

Par behrna brehſſchanu neweens neſuhrojās: wiſſ wini til labi ſaprata, ka behrns beſ kkeegſchanas newar buht. Un pehdeji, kad labi apdomaja, — maſaiſ preekſch ſawa wezuma, bija ari ſpehzigis deefgan. Ar wahrdu, wiſſ bija ſahrtibā, buhtu tikai bijis tam wehl tehws, kā ziteem.

Mahte klauffijās un tai kkuwa tā ſawadi. Peepeſchi ſchis tehwa truhtums tai ſahta parahditees til nopeetns un ſwarigs, ka wina newareja no ta wairs atkratitees. ſa, kā nabaga maſinaiſ, bahrenitis, beſ tehwa, lai paſaulē dšihwo? . . .

Schurp atnahſot winai bija bijis jau gataws plans, pehž kura ta domaja rihtotees. Wina bija nodomajuſe pirmo gadu pawadi pee ſaimneeka un pehž tom noihret iſtabinu un pelutt tur ſew un behrnam pahrtiku ar wehrpſchanu un auſchanu. Lai tad winas wihrs tura winu par ſewis nezeenigu un ſliktu. Wina bija tai pahrlleezibā, ka puiſens kkuhs labaks winas weenas audſinaſchanā, nekā eedomiga un augſtprahſtiga tehwa wadibā.

Bet nu, kad behrns bija peedſimis, wina newareja wairs kuhkotees uſ ſcho leetu no pirmejā redſes ſtahwokka. Wina ſaprata, ka ir rihtojufes patmihlīgi.

„Man jagahdā winam tehws,“ wina teiza pate ſewim.

Nebuhtu puiſens bijis til ſhziſch un neſpehzigis, buhtu winſch warejis eht un gulet, kā ziti maſi behrni, nebuhtu winam galwina weenmehr ſchkeebufes ſlahbani uſ weena plezina waj kruhtim, nebuhtu winſch til wahjſch, ka katru brihdi jabaidas par wina dšihwibu, zil beeſchi atkahrtōjās krampji, tad winai ſchis jautajums nebuhtu iſlizees til ſwarigs. Bet ſchim wahrgulitim tehws bija nepeezeeſcham s.

Kaut to ſtingri apnemtees bija gruhti, bet tagad winai

bija jaapnemōs un turkſaht beſ kawefchanās. Behrns bija jau trihs deenas wezs un Bermijas ſemneeki reti kad tura behrnus ilgak beſ kriſtibas. Kaſhdā uſwahrda lai nu maſo eerakſta baſnizas grahmatās? Un to wiſu mahjitajs gribeſ taujat par wina mahti? Tas tatschu buhtu netaiſni no puiſena mahtes, ja wina liktu to peerakſtit par kaſhdu, kam tehws neſinams. Beſ tam wina ilgojas atkal pehž zeeſchanam, kuras tatschu bija paſaulē dotas grehtu iſpirſchanai, bet no winas, likās, gribeja atkal atſahtees. Kaſ ſin, ari tās kkuhtu leelakas, ja wina atdotu behrnam tehwu. Un ja behrns, warbuht, uſaug par wahrgu un ſlimigu, kā tad wina waretu attaiſnotees pret to, atnehmuſe winam preekſchrozibas, kuras tam peenahjās pehž dſimſchanas un mantas ſtahwokka.

Behrna mahte jau agrak toti labi ſinaja, ka ir leels preeks un eewehrojams notikums, ja peedſimſt jaunſ zilwezes lozeklis. Tagad winai parahdijās, ka wajagot buht toti gruhti, ſeedot ſawu dšihwi ſchim maſajam, kuru wiſſ lihdsjeetigi uſſlata un noſchehlo. Zil labpraht wina wehletos, ka tas tiftu guldits ſihdā un ſpizēs, kā iſhtam graſa dehlam peeklahjas, ka waretu redſet to ſpoſchumā un grehnibā, kaſhbus ſneeds winam wina tehwa bagatiba! ſa, winai bij jaruhpejas, ka behrns dabu tehwu.

Winā eefaknojās pahrlleeziba, ka ta pret maſo iſturotees toti nekreetni. Waj winai bij teeſiba, paturet to weenigi tikai ſewim? Tas tatschu nebij eeſpehjamſ, ka wina weena peeſawinatos ſew ſchahdu dahrgumu, kura wehrtibas zilweſ naw ſpehzigis pat aprehinat? ſa wina to daritu, tad tās buhtu netaiſni.

Winai gan toti netikās eet atpakal pee wihra, wina baidijās, ka ta buhſchot winas nahwe. Bet maſinaiſ atrodās wehl leelakās breeſmās nekā wina; tas wareja kaut kuru azumirkli mirt un nebij wehl kriſtits . . .

Leelais grehſ, kaſ bij to iſdſinis no mahjam un padarijis par behgli, kaſ lihds ſchim paſtahwigi ſlechpts mahjoja winas ſirdi, nu bija iſſudis. Wina nejuta wairs zitas mihleſtibas, ka ween mihleſtibu pret ſawu behrnu, kuras truhta tehwa. Un to eedomajot winai neparahdijās wairs nemaſ til ſmagi, papuhletees dabut winam tehwu.

Un behrna mahte lika atſaukt pee ſewis ſaimneeku un ſaimneezi un teem wiſu iſſtahtſija. ſaimneeks tubdal aiſbrauza uſ Borgu, paſinot graſam Dohnam, ka wina ſeewa wehl dšihwa un tai peedſimis behrns, kuras wajaga tehwa, lai waretu to kriſtit, kā graſa dehlam peeklahjas.

Wezais ſemneeks atgreesās tikai wehlu wakarā. Graſa winſch nebij ſaſtapis, jo tas bij aiſzekojis, bet winſch bij eegreesees pee Swartſhejas mahjitaja un iſrunajees par wiſu notikumumu ar to. Te graſeene dabuja pirmo reiſ dſirdet, ka winas lauliba atſihta par nelikumigu un ka winai wihra wairs nemaſ naw.

Mahjitajs bij uſrakſtijis tai laiynu wehſtuli, kura peeſolija pajumtu pee ſewis. Iſhſ pehž winas beghſchanas eſot Borgā peenahkuſe graſam Henrikam wehſtule no winas tehwa, kura tas kuhdsis graſu deht drihſakas graſa un graſeenes laulibas legalifeſchanas, kadehſ warot domat, ka taiſni zaur ſcho wehſtuli graſam bijis dots rokā wiſderi

gakais eerozis, peerahdit fawas laulibas nelikumibu un ta atfwabinatees no seewas.

War eedomatees, ka pee schis finas behrna mahte eekwehlojas dufmas; bet wehl leelakas bij winas sahpes. Weseliga un flaista behrna mahte waretu scho sinu usnemt ar nizinaschana un buht lepna, ka nu winas behrns peeder tai weenai. Bet schis masas, bespehzigas buhtnites mahte juta, ka ta buhtu bijuse gatawa sawu wihru nonahwet. Winai truhfa lepnuma, kas waretu kalpot tai par preeksturamam brunam.

Zauru nakti winai nenahza meegs. Behrnam tehwa w a j a d s e j a atrast. Ap scheem wahrdeem faistijas wifas winas domas ka tihkla.

Otra rihta fainneekam us winas luhgumu bij jabrauz us Etebi un ja atwed Gesta Berlings.

Gesta greesas pee klusa semneeka ar daschadeem jautajumeem, bet nedabuja nekahdas skaidribas. Ja, grafeene esot zauru wasaru dsihwojuse pee wina par kalponi. Tagad tai peedfimis behrns, kurfch esot koti wahjseh. Turpreti mahte drihs ween, zerams, klushchot atkal wefela un spirgta . . .

Gesta prassja, waj grafeene jau finot, ka winas lauliba atsihta par nelikumigu.

Ja, tagad wina to finot, — wakar winsch tai scho sinu atwedis.

Wifu zeku Gesta mozijas te druschainā karstumā, te aufstos drebutos. Ko wina no ta gribeja? Kalab wina bij fuhthjuse winam pakaf?

Winam nahza prahta schis wasaras dsihwe pee Lemu esera. Ta bij pawadita dejas un spehles, dserot un lihgfmojotees, kamehr wina tai pascha laikā bija gahjuse pee rupja darba, zetuse nemitigas sahpes . . . Winsch nebij wairs tizejis, ka dabus to wehl kahdu reis redset. O, kaut winsch buhtu warejis to jel zeret! Tad winsch buhtu dsihwojis pawifam zitadi un spehtu stahtees tagad tai preekcha ka gluschji zits, labaks zilweks. Ar to turpreti tagad winsch sawa pagahntne wareja leelitees? Weenigi ar sen aprastam nebehhdibam un pahrgalwibam.

Ap astoneem wakarā wini faneedsa zeka mehrki un Gesta tuhda tika aiginats pee behrna mahtes. Istaba bij krehsla un winsch knapi wareja farebset, kur wina guf. Ari fainneeks ar fainneezi eenahza winam lihds.

Sche mehš nedrihstam aismirst, ka wina, kuras balta feja tagad spihdeja tam krehsla preti, preekch Gestas Berlinga bij arween wisaugstakais un tihrakais, to ween winsch kahdreis pasinis, wisflaistaka dwehsele, kahda jel kad eemahjojuses semes nihzigaja telpa. Un tagad, fajuhtot

atkal winas tuwuma deewischto eespaidu, winā pamodās griba mestees zetos un tai pateiktees par to, ka wina sawa fids nemeerā grib atklahtees winam; bet winsch bij til aistustinats, ka nespehja neka neds isteikt, neds darit.

„Dahrgā grafeene Elisabet!“ winsch ismurminaja.

„Labwakar, Gesta!“

Wina sneedsa tam rofu, kura bij atkal kkuwufe balta un zaurspihdiga. Wina guleja klufuzeesdama, kamehr winsch jihnijas ar sawu sawitnojumu.

Tagad behrna mahte, Gestu eeraugot, nesajuta wairs agrako, ar waru aistraujoscho juhtu pluhduma, ka senat. Wina jutās, tikai pahrssteigta, ka winsch rahdijas wehl domajot par winu paschu, kur tatschu tam wajadseja saprast,

Wcz-Brijele. Istahdes galwenā ispreezas weeta.

ka tagad winam jadomā un jakalpo tikai winas behrnam, kuram wajadseja tehwa.

„Gesta,“ wina maigi teiza: „tagad tew ir man japa lihds, ka tu reis to folijees. Tu fini, ka mans wihrs ir mani atstahjis un mans behrns tagad ir bes tehwa.“

„Ja, grafeenes kundse; bet scho leetu tatschu ir eespehjamš grofit. Tagad, kad jums ir peedfimis behrns, grafu drofchi war peespeest juhsu laulibu legalijet. Juhs warat pakautees us manim, ka es palihdjeschu zil spehschu, grafeenes kundse.“

Behrna mahte fmaidija.

„Tu domā, ka es spehtu grafam Dohnam usbahstees?“

Gestam fastrechia afinis galvā. Ko gan tad wina wareja gribet? Ko wina wehlejšās, lai winsch dara?

„Maņš schurp klah, Gesta,“ wina teiza un sneedsa atkal tam rotu. „Nekauņojees par to, ko es tew tagad teifschu, bet es domaju, ka tu, kas efi . . . kas efi . . .“

„Badsichts mahzitajs, schuhpa, kawaleeris, Ebbas Dohnas flepkawa — o, es labi pahrsinu sawu goda wahrdu farakstu, grafeenes kundse!“ —

„Waj tu jau tagad efi noskaitees, Gesta?“

„Man wislabaki patiftu, kaut grafeenes kundse nebuhtu toreij Borgas atstahjuse.“

Bet behrna mahte turpinaja:

„Wairat nekā weena, Gesta Berling, buhtu aij mihlestibas kluwuse tawa seewa, bet ne tā tas ir ar manim. Ja es tewi mihletu, Gesta, tad man nebuhtu peetizis drosmes, ar tewi tā runat, kā es runaju tagad. Sewis paschas labā es nekad neluhgtu no tewis to, bet redsi, manam behrnam wajaga tehwa, tas nedrihst zitadi buht . . . Es domaju, tu saproti, ko es gribu no tewis luhgt. Sinams, ta ir leela pasemoschana preefch tewis, tadeht ka es esmu neprejeta seewa un ka man ir behrns. Es nebuht nedomaju, ka tu buhst ar meeru to darit tadeht, itkā tu buhtu newehrtigats par ziteem, lai gan — jo, es esmu domajuse jau ari par to, Gesta. Bet sewischki es domaju, ka tu to darist tadeht, ka tu efi labs, Gesta, ka tu efi waronis, kas spehj usupuretees. Bet warbuht, ka tas ir prafts pahraf dauds? Warbuht w i h r e e t i s n e s p e h j til dauds darit. Ja tu mani pahraf nizini, ja tew nepatih, ka tewi nosauktu par zita behrna tehwu, tad tikai faki man to. Es tew nedusmoschu. Es koti labi saprotu, ka schi prašba ir pahraf leela, bet mans behrns ir flims, Gesta. Un man ir til gruhti panest, ka pee kristischanas es newareschu pateikt wina mahtes wihra wahrda!“

Wina klaušdamees, Gesta sajuht to paschu, ko zitreif pawafara deenā, kad tam bij jaiszet ta no leelaiwas malā un jaatstahj sawam liktenim. Tagad winam bij japalihds ispostit wisa winas nahkotne, wisa turpmalā dsihwe! Bet winam tas bij jadara, jo winsch to mihleja!

„Es darischu wisu, ko grafeenes kundse wehlas!“ winsch teiza.

Dtrā deenā winsch runaja ar Brojes prahwestu, jo Swartfjeja ir Brojes paliga draudse un Broje bij janoteef winu ussautschanai. Wezais, labšrdigais prahwests bij dsiki aiskustinats un apsolijas wisu atbildibu un formalitatu ispidbischanu nemtees us fewi.

„Ja,“ winsch sazija: „tew ir winai japalihds, Gesta, tew ir tas jadara. Zitadi wina waretu kluht ahrprahtiga. Wina domā, ka ta ir isdarijuse leelu noseegumu pret behrnu, ja newar peešaut ta tehwa wahrda, — ak winai ir til smalka šrdapsina, schai jaunajai seewinai!“ —

„Bet es sinu, ka es padarischu winu nelaimigu!“ isfauzās Gesta Berlings.

„To tu nedrihsti darit, Gesta! Tew tagad jatop par prahtiga wihru, tagad, kur tew nahkfees dsihwot ne preefch sewis ween, bet preefch seewas un behrna!“

Tad prahwests pats nobrauzā us Swartfjeju un is-

runajās tur ar mahzitaju un teefnefi un beigās bija tās, ka nahkoschā svehtdeenā Gesta Berlings un Elisabeth fon Thurn tika Swartfjejas basnizā pirmo reis ussautti.

Tad behrna mahte ar leelako usmanibu tika pahrwesta us Elebi, kur notika ari behrna kristischana.

Pehz tam prahwests peegahja pee tās un teiza, ka tai esot eespehjamš wehl sawu apnehmumos atšaut. Pirms faveenoschanās ar tahdu zilweku, kā Gesta Berlings, tai wajagot rakstīt wehl sawam tehwan us deenwideem.

Kad tee tika trescho reis ussautti, behrna mahte jau wairaf deenu bij spirgta un wesela. Pehzpusdeenā eerabās prahwests un salaulaja to ar Gestu Berlingu. Bet neweenam neenahja ne prahtā, ka te notiftu lahjas. Neweens weešis nebij aizinats, isnemot kawaleerus. Wisi sa-prata, ka te teef pagahdats tikai behrnam tehws — tas bij wifs.

Behrna mahte, staroja no kluša preeka, itkā safneegufe leelu noluhstu. Jaunais wihrs bij dsiki skumjšch. Winam bij jadomā par to, ka wina isposta ar scho laulibu wisu sawu nahkotni. Ar schausmam winsch nomanija, ka winsch pateefibā preefch winas nemas neekstite; — wifas winas domas kawejas weenigi pee masā sehna.

Daschas deenas wehlat behrna tehws un mahte dabuja sehras: behrnu kahdu deen pahrnehma til spehzigu krampji, ka winsch nomira.

Pehz mahtes istureschanās laudis gandrihs wareja sprees, ka ta nesehrojās deht wina til stipri un dsiki, ka to buhtu warejusehi sagaicit. Wina atradās itkā sawadā lihgsmitā. Likās, ka wina gawile par to, ka behrna deht ir samaitajuse wisu sawu dsihwi. So ja masais nonahja pee engeleem, tad tatschu winsch wareja atminetees, ka us jemes tam ir bijuse mahte, kura to koti mihlejuse.

* * *

Tas wifs norifinajās kluft un nemanami. Gestu Berlingu un Elisabethi fon Thuru ussautot, Swartfjejas basnizenu leelakā daka pat nešinaja, kas schi brubte bija. Garidsneeki un muischneeki, kuzi to sinaja, runaja par to pehz eespehjas mas. Bija tā, itkā tee baiditos, ka weens waj otrs no teem winu widū, kuros šrdapsina sawu waru jau saudejuse, waretu peepešchi isskaidrot jaunās mahtes rihkoschanos no ahrejās kaunās puses. Wisi itkā bijās, ka kahds waretu peepešchi teikt: „Te nu war redset, ka tomehr ir bijuse taisniba teem, kas teiza, ka wina sawos mihlestibas pret Gestu Berlingu nespehja pahrwaret; tagad nu wina isleeto tikai isdewigu gadijumu, kas nosahditu tās darbu labā, ja, pat augstšrdigā gaismā, lai ar Gestu apprezetos.“ Ai, senec laudis isturejšās pret jauno kundsi arween tikai ar leelako smalkjuhtibu. Nekad wini nezeeta, ka par to tiftu runats kas flifts. Wini gandrihs negribeja atsiht pat to, ka tas, ko wina isdarijuse, buhtu jel mas noseegums. Wini newehlejās redset, ka ari schi skaidrā, no katras neschkihtibas til kautrā dwehsele waretu buht fastapusēs ar grehlu.

Kahds zits, schai paschā laikā notizis gadijeens ari darija sawu datu, lai par Gestas Berlinga salaulaschanu tiftu masaf runats: majoram Samzeliusam bija gadijuseš

listā, kas to nolika pee semes. Wīnsch pehdejā laikā bija atvilzees arween wairaf un wairaf weentulibā, fagahjās wairs gandrīhj weenigi tikai ar faweem svehreem, preeksch tureem šawā muischinā bija eerihkojis weselu neleelu swehru dahrsu. Bej tam ari laudim wīnsch bija palizis bihstams, jo pastahwigi nehaja few lihds peelahdetu flinti, fchahdidams reiši pehž reises, nemas nestatidamees, kur fchahweens trahpa. Rahdu deenu weens no wina rahmajeem lahfscheem, kuru tas newitus bija pahrschahwis, peespeeda

wīnu pee sehtas un pahrkoda rofu, pehž kam islausās no dahrsa un aishbegha uš meshu. Bet majoram ar flimo rofu bija jaleefas gultā, kur ihfi preeksch seemas swehtkeem wīnsch nomira.

Buhtu majoreene sinajuse, ka majors flims, ta buhtu warejuse atgreestees un usnemtees atkal waldibu par Etebi; bet kawaleeri bija drofchi, ka wina neatgreesisees agraf, nekā notežēs wīnu welna noliktais gads, buht sche par fungeem. (Turpmat wehl.)

Jahnis.

Behdu luga peezos zehleenos ar preekschspehli Hermana Sudermana. Tulkojis J. Laimneeks.

(Turpinajums.)

Beturtais zehleens.

Pilsehta Galilejā. — Uš skatuwes redjams fahsch apaudsis zeetuma pagalms, kursch preekschā pa labai peesleenas pee Eroduš pils dahrsceem, no teem schirts zaur semu muhri, kursch taijnā lenki turpinās lihds dibena widum. Dibena kreisajā pusē atrodas augstaks muhris, kurā ir wahrti ar smageem spahrneem. Pa kreisai zeetums, tajā durwis. Wahrtini dahrsa muhri pa labai; pahrs muhri nosaras dahrsa sakumi loti bagatigi; sakumi apnem ari dibena labo pusi. Preekschā pa labai marmora joks ar atsweltni, pusrinka weidā. Preekschā pa kreisai saki apauguschī atmeni.

Birmais skats.

Zeetuma usraugs. Abija.

Abija (galwu pabahsuse pahrs dahrsa muhri). Zeetuma usraugs, klau, waj tu nedfirde?

Zeetuma usraugs. Ko tu gribi?

Abija. Pahrs muhri pahrslehja bumba. Waj tu neefi redsejis?

Zeetuma usraugs. Nē.

Abija. Luhdsu, usmeklē to un sweed to atpafaf.

Zeetuma usraugs. Usmeklē tu pate to.

Abija. Nā tad es to waru, kad tu neatdari wahrtus?

Zeetuma usraugs. Nedrihtstu. Leez mani meerā.

Abija. Klau, bumba peeder Salomei, muhsu jaunaj kundsei. Kad tu nebhfi istapigs, tad peesfargees.

Zeetuma usraugs. Nu, tad wīnsch jaunaj kundsei peeder . . . (Atwer, neweifli kusiedamees, wahrtus.)

Dtrs skats.

Zeetuma usraugs. Abija Maecha. Wehslaf Salome.

Abija (fauz smeedamās atpafaf). Kundse, wahrti wakā, nahj! . . .

Zeetuma usraugs. Waj ta tur jaunā kundse, wina jaunās seewas meita?

Abija (paloka galwu).

Salome (parahdas durwis).

Zeetuma usraugs. Kundse, ja tu wehl kahdreif nahstu, tad smeedamās, tā fchodeen! Jo schis durwis ir bihstamas Eroduš behrneem.

Salome. Ko tad tās dara Eroduš behrneem, tawas durwis?

Zeetuma usraugs. Pa schim durwim nahja abi Leelā dehli, eefam wīnsch tos lika nobendet, pa schim durwim — —

Maecha. Beidj jel, tu —

Salome. Lauj winam isrunatees, Maecha! Wina gudribai ir swehtku deena. Waj tu nesini labaku ko pahstahstīt, wezais?

Zeetuma usraugs. Ko tad, jaunā kundse?

Salome. Leetas, kas wakar notikuschas. Tahdas, kurām wehl naw beigu. Kas wehl jaunās, (staiipas) tā mehš.

Zeetuma usraugs. Ah, es jau sinatu gan, bet, — —

Salome. Bet? — — Sati, waj tew ir kahds jaunš zeetumneeks?

Zeetuma usraugs. Ja.

Salome. Ko wīnsch noseedsees?

Zeetuma usraugs (blehdigi). Wīnsch nosadsis zahkus, jaunā kundse.

Salome. Peeluhko, ka tu manu laitu nenojods.

Abija (klusī winam). Ar scho nedrihtst jokotees.

Zeetuma usraugs. Kundse, peedod, es nesinaju — — — Waj tu warbuht sibmejees uš Jahni?

Salome (weenaldfigi). Rahdu Jahni?

Zeetuma usraugs. Kuru wini dehwe par Kristitaju, Judejas praweeti, kursch —

Salome. Tā, tas ir sche?

Zeetuma usraugs. Ja, jau trihs deenas, kundse. Wīnsch atradās ta pascha gahjeena pafafpulkā, kad tu eeradees. Tagad wīnsch ir drofchā weetā pee krupjeem un starpijeem. Stahsta, ka wīnsch fazehlis dumpi Jerusaleme, un tapehž —

Salome. Scho Jahni es gribu redset. Atwed wīnu schurp.

Zeetuma usraugs (istruhzees). Kundse, tas newar buht.

Salome. Es to gribu. Waj tu nedfirdeji? Es to gribu!

Zeetuma usraugs. Kundse, es schoš wahrtus atwehru tapehž, ka tu biji pafaudejuse bumbinu. Waj tad nu man buhs saudet scho wežo galwu?

Maecha. Kundse, waldneeks naht.

Salome (schkidrautu aishwiltidama gihmim preekschâ). Nohleppjatees! (Wina noleežas aif sola, beedrenes eemuhł krahmos.)

(Durwis parahdas Erobus ar pawadoneem.)

Trefchais flats.

Geppreekschejee. Erobus. Merokis. Sabads. Gabalus.

Erobus. Zeetuma usraugs!

Zeetuma usraugs. Kungs!

Erobus. Kas tee trihs ir, kure tur gluhn wahrtu preekschâ? Wini luhkojas druhmi un nesweizina mani.

Zeetuma usraugs. Kungs, tee ir pehdejee no ta pulžina, kas, kâ wini šaka, Šahnim gahja pakaf no Jerusalemes. Astonas deenas un astonas naktis wini tam štaigajuschy pakaf.

Erobus. Pehdejee, tu šaki? Kur tee ziti palikuschi?

Zeetuma usraugs. Tee gan guf kaut kur zetmalâ, kungs, un beidsas aif šlahpem, ja kraukli tos nesdirdina.

Erobus. Dsenat schoš projam.

Zeetuma usraugs. Kungs, mehš winus jau beeschi esam aishwinuschy, bet wini naht arweenu atkal atpakaf.

Erobus. Lai tad wini paleef.

Merokis. Redšat, žif lehnprachtigs ir muhsu pawehlneeks. Winsch nepawehlê wis, lai tos šajirstu gabalos.

Sabads. Lai dšihwo muhsu pawehlneeks. (Abi otri peebalso.)

Erobus. Pateesibu šakot, draugi, pee gudreem un pee gekeem es labprahł nekeros klahł, jo nekad newar šinat, waj bende šawâš rokâš tura gudra waj geša galwu.

Gabalus. Tu nemaldisees, kungs, jo tu efi gudrš, tikai gudrš.

Erobus. Kad tew lischu noziršt galwu, es nemaldišchos, jo tu efi gekis, tikai gekis . . . (Soleem tuwo-damees). Atwedat man to — (pamana Salomi, kura klawidamâš masleet pazeklusēs pahř sola malu un tad atkal ahtri noleežas.) Es juhs luhdsu, atlahpjatees, aif wahrteem.

(Gabalus, Merokis un Sabads aiseet.)

Returtais flats.

Erobus. Salome. Abija. Maecha (apflehpuschâš).

Erobus. Šaki, schkidrautneeze, waj tu neefi Salome, manas seewâš meita?

Salome. Kungs, tik teescham kâ tawa aissardšiba mani apschehlo, es ta esmu.

Erobus. Kâ tad tu eekwuwi schini zeetuma pagalmâ?

Salome. Neištaužâ mani, kungs. Žitadi mana dwehsele nošarttu tawâ preekschâ. Sinkahriba ta bija, kad es tewi dširdeju nahlam.

Erobus. Un kur tawas beedrenes?

Salome. Winas bihstas no tewis, tapehž winas

apflehpjas. Abija, Maecha, nahlat ahřâ, muhsu kungs to pawehlê. (Abija un Maecha ištahł wilzinadamâš un pašlanas dšiti.)

Erobus. Tawas azis luhdsas par winâm, talab es winas nebahřschu.

Salome. Un mana tauta tew par winâm pateizas. (Dod meišcham mahjeenu; tâš atlahpjâš.)

Erobus. Ta pateizas kâ uswaretaja. Žif maigas škanas . . . Kâ tas nahzis, Salome, ka es tawu bahř wehl nekad neefmu dširdejis?

Salome. Šchâi šinâ apwaizajees pee manâš mahtes, kungs!

Erobus (druhmi). Pee tawas mahtes! . . . Bet es šinu, ka tew pee manis labš prahtš. Tu manâš rokâš atdewi to meišchu, kura pa naktim bija nesuse dumpineekeem šinas.

Salome. Waj man tas nebija jadara, kungs! Bet waj tu nesodiši ari to, kura wina schis šinas nesa?

Erobus. Nesinu . . . Bet kâ — —?

Salome. Kungs, man schkeet, winam ir toti daudj peekriteju. Ja tu winu taupiši, laudis tad tew buhs pateizigi.

Erobus. No tawâm luhpam naht gudribas wahřbi, Salome.

Salome. Redši, wina mahžeeki šahw wahrtu preekschâ. Ja tu ištuseees pret winu lehnprachtigi, tee tewi ištawidšinas par labu kungu Jerusaleme.

Erobus. Žif mas tu efi lihdsiga šawai mahtei, Salome!

Salome. Un žif lihdsiga es winai tomehr esmu!

Erobus. Es labat domaschu, ka tu winai neefi lihdsiga . . . Nonem schkidrautu, mihto meitin.

Salome. Kungs, buhtu tu mans tehws! Bet tas tu neefi. Tiklihđ tu tuwojees, mahte pate man nonewł schkidrautu pahř kruhtim pahři.

Erobus. Nonem schkidrautu.

Salome. Kungs, es esmu par daudj weena pate ar tewi.

Erobus. Tâ tad tu to daritu, ja es buhtu ar ziteem barâ?

Salome. Warbuht. Praš mahtei.

Erobus. Tikai drušku. Pa piršta platumu.

Salome. Nê, pateefi — tas nebuhtu peeklahjigi, kungs.

Erobus. Un kad es ar ziteem wihreescheem sehđem kopâ — pee meelasta — waj pee wihna — un tu nahłtu un nonemtu schkidrautu, waj tas tew ištiktos peeklahjigati?

Salome. Warbuht . . . Es protu ari dejoj, kungs.

Erobus. Waj tu preeksch manis to daritu?

Salome. Un to tu daritu preeksch manis?

Erobus. Salome!

Salome (išjedamâš). Nê, pateefi, kungs, tew japraš mahtei. Es esmu wehl par daudj mulke, es nesinu, to meitene drihłst. Tikai ko es wehletos, to es gan šinu.

Erobus. Ko tad tu wehletos?

Salome. Kas tew par labu naht, kungs. Žita neta, wairak neta. Redši, ja tu pret scho zeetumneeu ištuseees lehnprachtigi, tad wini tew dšeedâš šlawas dšeešmas, un es buhschu lepna šawâ širdi un domaschu: winsch pawklawšija manu padomu.

E r o d u s (zeetuma usraugam). Atwed Kristitaju schurpu. Es to leetu apdomaschu, Salome.

(Zeetuma usraugs aiseet.)

S a l o m e (no wahrteem, schlidrautu drufku pazeldama). Un es fazifchu paldees, funks.

E r o d u s. Salome!

S a l o m e (nosuhd esmeedamas. Abija un Maecha aisseiguschas winai preefscha).

E r o d u s (noskatas winai pakal, tad nosehschas uf sola).

Peektais flats.

E r o d u s. **J a h n i s**. Zeetuma usraugs. **S a r g s**.

E r o d u s. Sati man, ka tewi fauz, kad tewi grib pagodinat? . . . Tu doma, ka es par tewi sobojos . . . Waj tu nesini, ka es tew esmu pateizibu parada? Juhfu fahweschanas man bija sinama, un tomehr es nahzu, es nahzu bes kara wihreem, kuras Roma dod manai apfardsbai. Tu mani tureji sawas rokas, ka tu to atmeni tureji. Kapeh; tu tam lahwi nokrist sem? Sati, kadeht tu par mani apscheljoees?

J a h n i s. Kungs, lai es ari runatu, tu mani nesapraustu.

E r o d u s. Ia ir spihriba, kuru es newaru teitt. Jo kas waschas, tam weegli neewat. Nonemat winam waschas un eiat. (Tas noteet. Zeetuma usraugs un fargs aiseet.) Tagad neewa mani ka brihws zilweks. Tu pamahzi kaudis uf atgreeschanos no grehkeem, pamahzi ari mani.

J a h n i s. Kungs, tu mani nesapraustu.

E r o d u s. To tu jau reis teiji. Isdoma ko jaunu. Sche Galileja es esmu lehnprachtigs un jautrs. Man stahstija, tu eenihstot warisejus, ari es winus eenihstu. Man stahstija tu eenihstot preesterus, es winus nemihlu. Man stahstija, tu eenihstot romeeti, es — — faku, kadeht tu par mani apscheljoees?

J a h n i s. Kungs, kadeht ka es pee tewis tiku sadragats.

E r o d u s. Pee manis, kuru wini fauz par Maso, tu? Waj tu man glaimo, kadeht ka es tew litu nonemt waschas?

J a h n i s. Kungs, tu man nekahdas waschas neesi uslizis un newari tas ari nonemt. Tu ne.

E r o d u s. Ka — un tomehr tu pee manis tiki sadragats?

J a h n i s. Tewi zits kahds raidija man zeka, un tad mani spehki sadragajas pee tewis.

E r o d u s. Sati man, Kristitaj — es tewi fauzu tai wahrda, kuru es esmu dsirdejis, un es zeru, ka tu par mani nedufmosees — faki, ka ir ar to judu kehniu, kura teslu tu pastahwigi zila kauschu preefscha? . . . Redji, fargi aigahjuschi, un tu man wari ustizetees. Sati man, kas tas tahds ir?

J a h n i s. Kungs, es to nesinu.

E r o d u s. Un ta tu aisleeds pascha radijumu?

J a h n i s. Kas mans, to es neaisleedsu.

E r o d u s. Hahaha! Gandrihs man tiktos aizinat schurp manus greekschus, lai tee eetu pee tewis skola. Ufflauses: (flusati). Ari es sinu par kahdu judu kehniu, kuresch nahks, sobenu pah galwu pazehlis un winsch neschehlos neweenu, kas winam naw kalpojis ihsta laika.

J a h n i s (fahrigi). Kas tas ir, par kuru tu runa?

E r o d u s. Kungs, es to nesinu. — Jo redsi, ari mana firdi ir slepeni lambari, un winu gaida uf rihta fauli . . . Runasim nu nopeetni, Kristitaj. Tu darinaji pahmetuma dseloni pret mani no tas seewas, kuru es panehmu. Man tewis labad gandrihs schehl. Tu, leels buhdams, wareji israudsit leelaku neta seeweeti. Un sini, to dseloni wina pate man afna katru deenu. — Par to deesgan . . . Kaleji faka, labs warsch skanot wehl aifplichis. Un tu flani. Ka tu to isdari? Es tewi luhdsu, mahzi to ari man . . . No, tu atkal zeet flusu?

J a h n i s. Man schkeet, es juhs tagad pasihstu, juhs smaidutus. Juh topat trekni no tirgus jokeem, bet isfalkums jums usnah, tiklihs juhs eeraugat nopeetnu zilwetu staigajam pa kalnu augstumeem.

E r o d u s. Pee Batscha, sche flehpjas pateesiba! Bet pa kalnu galeem gruhiti staigat. Mehs gaidam, lihds juhs nogahschatees leja, un tad mehs nesmaidam, tad mehs smeamees.

J a h n i s. Bet es tew faku, funks, tu nesmeesees wis! Winam, kuras buhs nahkt, manis newajadseja, un talab winsch mani nogruhda leja. — Statees winam azis, kad winsch nahkt, un tu nesmeesees wis. Pat par mani ne.

E r o d u s. Man leelas, tawa domaschana naw bagata un greeschas rink. Un tomehr ir kaut kas, kas mani pee tewis peewek . . . Kristitaj, tu tik ilgi est bijis mans eenaidneeks, waj tu newaretu buht mans draugs?

J a h n i s. Kungs, neweena draugs un neweena eenaidneeks buht, ta, ka man schkeet, ir weentuka teesiba. Wina weeniga. Atstahj man to.

E r o d u s. Wehl es tewi neturu par pasuduschu. Ja tu tik gribetu, mehs waretum eet labu gabalu kopä.

J a h n i s. Kungs, uf kureeni?

E r o d u s. Uf kureeni? Uf augschu.

J a h n i s. Tu uf augschu newari tikt! Laiks, kuresch bija preefsch tewis un ir ar tewi, ir tikpat ka puweschains trums tawas meefas. Waj tu nekaisi aif wisam wina seekalainam kahribam? Waj tu neesi tikpat ka fastindsis aif wisam wina nepeetizigam eegribam? Un gribetu kahpt pat uf augstumeem. Paleez uf tirgus un smaidi.

E r o d u s. Peesargees, kristitaj! Tawas waschas atrodas tew blatus.

J a h n i s. Leez mani waschas, funks. Es neta labaka newehlos.

E r o d u s (jobus greesdams). Pateest, tu walddi wehl, sadragats buhdams! (Brihtinu apdomajees.) Bet faki man, kristitaj, kad nahks schis otrs, schis — faki, waj tas notika wina wahrda, ka tu atmeni nemeti uf mani?

J a h n i s (apmullis). Kungs, ka tu prafi?

E r o d u s. Ja tas notizis wina wahrda, tad winsch manu nahks meegu netrauzes, taws judu kehnihsch. Hahaha! Klau, zeetuma usraugs! (Zeetuma usraugs nahkt.) Schis zeetumneeks lai nahkt un eet, ka grib, jo winsch man naw bihtams.

Beetuma usraugs (istruhzees klusi). Kungs, tā lai es atbildu ar ņāwu dšhwibu — ja —

Erodus. Ari wina mahzefus, kas aij wahrteem gluh, laid — eelschā — ahrā — tā winam tiht. . . Nu, waj Israeta walši jau peeredsets lehnprahtigaks tungs? (Smeedamees aiseet.)

Sestais flats.

Jahnis. Beetuma usraugs. Wehlat
Maecha. Salome.

Beetuma usraugs. Nu, tu tagad efi pawehlneeks. Ko tu pawehli?

Jahnis. Waldneeks runaja par maneem mahzefkeem —

Maecha (wahrtos pa labai parahdidamās). Winsch weens patš.

Salome (mahj zeetuma usraugam. Zeetuma usraugs un Maecha aiseet).

Jahnis. Ko tu gribi?

Salome. Meistar — tur starp granatkoefem tu gan redsi fauli?

Jahnis. Es wina redsu.

Salome. Ka tu wina redsi, eekam wina noreet un tu — waj tu fini, ka darbs tas ir? — Mans.

Jahnis. War buht. Ko tu gribi?

Salome. Bet tawa swaigsne nenoreetes. Tawa ne. Jo mana dwehsele altst. Mahji mani, meistar.

Jahnis. Ko es tew lai mahzu?

Salome. Redsi, man deewbijiga firds. Un ilgodamās gaidu uš pestischānu . . . Ko tu tam pehdejam dod zetmalā, dod to ari man . . . Atkauj man sehdet tew pee lahjam. Es buhschu koti rahma. Ja, tahda es buhschu . . . Un tad es tawas spalwainās drehbes aisteeku, neistruhfstees. Es nedomaju darit tew kauna.

Jahnis. Ko tad tu gan waretu darit man kauna, jaunawa?

Salome. To nesati wis — jo ja tu mani atmestu — — Kas to schobrihd sin, zil warena es esmu? . . . Kad es ņāwus lozefkus stāipu, man schkeet, itkā es waretu nest wisu pašauli. (Wina isplehsch rotas.) Tā es wina nesu, bet tikai, lai speestu winau few pee firds.

Jahnis. Jaunawa, tew ir beedrene?

Salome (gluhnedama). Kahda beedrene?

Jahnis. Mirjama winai wahrda.

Salome. Tā man bija. Tagad wina wairs naw dšhwa.

Jahnis (paloka meerigi galwu, itkā apstiprinadams, ņāwu jaufmu).

Salome. Es litu wina nonahwet, tadeht ka wina gahja pee tewis. Nemeenai nebuhs eet pee tewis, ja ne man. Waj tu tagad to fini? Waj nu fini, zil rahma es esmu? Mana dwehsele zeesch waru no tewis, un wina to zeesch ar preeku, jo neweenu es neefmu redsejuse warenaqu par temi! Es esmu nefuse pateizibas upurus, tā ta, par kuru dsecd dseefmas, un slegenibā esmu swehti nosolijufes. Tad es esmu gahjuse ahrā krehslā, gribedama eeraudfit

tawu waigu un tawu azu mirdsumu. Ari es esmu ispušchojuse ņāwu gultu skāisti ar raibeem tepikeem no Egiptes, esmu apflazijuse ņāwas zifas ar smaršigām sählem. Es doschu tew ņāwas jaunās meefas, tu newaldamais Israeta dehlu starpā. Mahz, lolofim mihlestibu lihds rihtam. Un manas beedrenes stahwēs tā sardses uš fleegschna un apšweizinās deenas ausmu ar ņāwam toflem.

Jahnis. Pateefi — warena tu efi — pašauli tu nefi uš rotam — jo tu efi grehls.

Salome. Salds tā grehls — tahda es esmu.

Jahnis. E!

Salome. Tu mani atmet? . . . Tu mani atmet? (Nissteidsas pa wahrteem.)

Septitais flats.

Jahnis. Beetuma usraugs. Josafats.
Manafus. Amarja.

Jahnis (tuwojas wahrteem, kur zeetuma usraugs gaida).

Beetuma usraugs. Nu, tu gribi redset ņāwus mahzefkus?

Jahnis. Wed winau schurpu.

(Manafus un Amarja eesteidsas un stahpsta wina drehbes. Josafats paleet oepafat.)

Jahnis. Matifs naw pee jums?

Josafats. Naw.

Jahnis. Ko, Josafat, tew preeksch manis naw sweizinajuma, lai gan tu man weenmehr efi bijis tas tuwakais?

Josafats (nowehschas).

Jahnis. Tā tad — ko tu gribi?

Josafats. Rabi, stahw rakstis: weens nāfš trin otru un weens wihrs otru — bet muhs tu efi notulinajis.

Jahnis. Un lai scho man teittu, tu efi gahjis tahlo zeku?

Josafats. Rabi, tew bija rahdit zeku wiseem maldoneem, shahbanus gurnus tew bija stiprinat, drebošas rotas peekalt pee sobena spala. Tawš darbs bija dusmiba, rabi, bet tu pahrwehrti to par prahtoschānu un wahjibu.

Jahnis. Kas mans darbs bija, to tu nesini. Ja es patš to buhtu sinajis, es nebuhtu sche. — Pateefi, es esmu noslihdejis lejā, jo eenaidneeki mani zildina un draugi mani saimo. Ko juhs no manis gribat? Manam galam jabuht weentuligam un klusam.

Josafats. Gar tawu galu, rabi, mums naw nekahdas datas. Israeta gals ir tas, par kuru man jekas baschās. Tu mums nehmi haufšlibu, ko tu mums tas weetā dewi?

Jahnis. Kas tu tahds efi, ka tu tā afins suns man kluppi pee lahjam? Haufšlibu es jums esot nehmis? Man dwehsele noguruse, zihnidamās ar haufšlibu, man peere nospraukta afnaina pee winau muhreem. Bet juhs bijat atwehruschī ņāwas mutes, lai pestischāna tajās eekristu tā saldš kumofs. Juhs skatijatees uš mani, azis eeplytuschī, kamehr es stahweju, un tagad, man krihtot, juhs atkappjatees tā bahbas. Par fewi es nekritu. Es kritu par jums. Jums waja dseja tā isluretees, un juhs

bijat ghehwi fstatitaji, bet es gribeju tà isturetees, un man bija jaiszihna gruhra zihna . . . Pasfatees uf mani! Jau diwreis schodeen pasfaules grehls man luhkojees azis, bet tas gandrihs mihligs man isleekas, jo tas wisfaunakais man tikai tagad japeedsihwo. Atkritejs tu est, atkritejs tu biji, atkriteji juhs buhseet muhschigi, juhs wispahrejà labuma wihri, kuri juhs wehl sawus tihrumus mehlojat ar to asnim, kas par jums miruschi. Ejat! Juhs man esat apnikuschi. —

J o s a f a t s. Es eju, rabi. Turpu, uf kureeni Matifs man papreelshu aisgabjis. Pee Jesus, no Nazaretis es eju.

J a h n i s (istruhzees, satrizinats). Pee Jesus no Nazaretis?

J o s a f a t s (nowehrschas klusedams uf eeshanu. Aisfet).

A s t o t a i s f l a t s.

M a n a f u s. **A m a r j a.** **J a h n i s.**

J a h n i s. Ko, Amarja, un tu, Manafus? Mani atstahjuschi tee, kureem es wiswairat ushizejos, un juhs esat wehl sche?

A m a r j a. Rabi, es biju weenmehr tas masafais tawu mahzekku starpà. Kas es gan buhtu, ja es nepaliftu ustizams?

M a n a f u s. Un man tu dewi zeribas, rabi.

J a h n i s. Bet pee Jesus no Nazaretis winsch eet. Neesat auschigi, ejat winam lihds.

M a n a f u s. Lauj mums buht auschigeem, rabi.

J a h n i s (uf atmena nofehshamees). Tad nofehshatees pee manis. Naktis jau metas, un es esmu noguris. Klau! Man tatschu litàs, it tà es dsirdetu spahrnu wehzinashanu pahr mani. Waj juhs neta nedfirdejat?

A m a r j a. Neta, rabi.

J a h n i s. Manas dwehseles klehpis atwehrees. Esmu gataws fanemt swebhtibu no augschenees. Waj naw dsirdama schalkona wisapfahrt? Waj juhs neta nedfirdejat?

M a n a f u s. Neta, rabi.

J a h n i s. Gaischums isplatas pahr wineem kalneem. Mibligs ir schis gaischums. Un manà prahrà ataufst finamàs nefaslanàs isskaidrojums. Kas ween spehji atpestit pasauli? . . . Kas winai tà dahwinajumu grib pasneegt nefasneedsamu . . . Mehls esam Galilejã. Waj nesinat — kur winsch tagad mahza — Jesus no Nazaretis?

A m a r j a. Uf eelam mehls dsirdejã runajam, ka winsch neesot tahlu. Esera malã winsch usturotees.

M a n a f u s. Un warbuht winsch nahlschot ari schai pilsehtã, tà wini fazija.

J a h n i s. Warbuht. Bet tikai warbuht. Un mans laits ir apfahrt. Man japasteidsas, eekam es mirstu. Waj juhs man gribat pakalpõt?

A m a r j a, M a n a f u s. Pawehli mums, rabi!

J a h n i s. Sataifatees un ejat pee wina.

A m a r j a, M a n a f u s. Pee wina?

J a h n i s (palota galwu). Un kur juhs winu atrobat, tur fatat winam: Jahnis, zeetumã buhdams, leet tew fazit: Waj tu tas est, lam buhs nahkt, jeb waj mums buhs gaidit zitu? Tã prafat winam, un kad winsch runajis, tad nahkat atpakat — steigshus — jo mana itgochanàs ir leela pehz wina. Man schkeet, es newaretu mirt, eekam juhs nebuhtu pahrnahfuschi.

A m a r j a. Meistar, mehls nefawesimees ne azumirka.

J a h n i s. Un waj juhs ari neaismirksheet manu tumshbu wina gaismã?

M a n a f u s. Meistar, kapehz tu muhs aplauno?

J a h n i s. Tad dsihwojat weseli.

M a n a f u s, A m a r j a. Dshwo wesels, rabi. (Wini nowehrschas uf eeshanu.)

J a h n i s. Tã neejat. Wehl ne. Laujat man fawert juhstu rotas, juhs, kuri juhs esat tee masakee manu mahzekku starpã! Jo (toti aisgrahsts) man schkeet — es — es — juhs — mihlu.

(Preehshtars.)

(Turpmat beigas.)

' Klusã sehtã.

Klusã sehtã, ahbekfaru ehnã,
Sata maura sihda spilwenã,
Dwehsele kad meera krehsla blahsmo,
Agro rihta roschu mihleto,

Klusã sehtã, ahbekfaru ehnã,
Kahjas kur man swebhtu semi min,
Sauza flata balsis tà rihta sapnis,
Kas wisdsiko weetu fridi sin. J. Akuraters.

Dalchadi raksti.

Genesiga plawu mehloschana. Plawam laufaimneeziã leela nosihme. Labas plawas ir loptopibas pamats, tihrumu palihgs, faimneeka bagatiba, katra laufaimneeka dahrgakmens. Bet plawam peegreesch arween wehl par daudj masu eewehribu un raschas no winam

zaurmehrã masas. Katras plawu kulturã pamatprahsa ir uhdens stahwokka nolahrtochana. Wiswairat darischana ar uhdena pahrpilnibu. Labakais sehllu maishjums nespehs radit teizamun un daudjmas pastahwigu augu fastahwu, ja seme par flapju. Stahbãshahles, fuhnas un ziti teem-

lihdsigi augi drihs ween atkal buhtu pahrswarâ. Ari katrs mehfløjums flapjâ semê ir leeka isschlehrdiba. Peedsihwojumi mahza, ka plawas naw nosufinamas dšikat par 20 lihds 30"; weeglakâs zaurlaidejâs semês 20", smagakâs semês un mitrâ klimatâ 30". Kad uhdens stahwoflis no kahrtots, tad plawa ar katru fopšchanu, kuru tai peeschfir, ir wišai patezigiga. Mehrkim peemehrota mehflošchana plawu kulturu leelâ mehrâ weizina. Gemesls plawu masrašchibai mellejams galwenâ kahrtâ eesch tam, ka plawai zaur seenu atnemtâs augu baribas weelas neteek atdotas. No tam, ka plawa, gadu gadeem nemehflota, wehl seenu atmet, buhtu aplam spreest, ka plawai mehflošchanas masaf wajadšigs kâ tihrumam. Zaur mehginajumeem peerahdits, ka plawu augi semei wairaf baribas weelu atnem, ka tihruma augi. Gan plawu augeem ar sawâm spehzigâm, garajâm faknem ir eespehjamš smeltees baribu is semês dšikatâm kahrtam, tomehr ar laitu ir schis awots issihst un raščas pastahwigi mašinas. Za grib ar plawam eenešigi fainneetot, tad tâs, tâpat kâ tihrumi, mehfløjamas ar kaliju, fossoršahbi, flahpekli un kalki, lai waretu eenešigi raščot dauds un labu seenu. No minetâm weelam leeto beidsamâ laikâ wiswairaf fossoršahbi un kaliju. Kalijš plawâs nepeezeeščhama baribas weela. 300 pudu raščotâ seena atnem plawai wismas 6 pudus kalija. Jo augstakâs raščas, jo leelaks kalija sudums un jo leelakas top ruhpes, kâ usturet plawas auglibu. Kalija pašneegščhanas sinâ, sinams, jaraugas ari us semês dabigo kalija šaturu. Mahla plawas naw nabagas kalija sinâ, kalab kalija wajadšiba winâs masafa. Turpretim purwa plawam dabigâ kalija koti mas. Mahlainâm plawam peetišs ar 8—12 pudeem kainita, jeb ari šamehriгу wairumu 30% kalija šahls. Purwa plawas praša dauds wairaf kalija: 12 lihds 16 pudu kainita us puhweetas. Bekâs jautajums, kurešch no abeem kalija mehfleem tas labakais, kainits jeb kalija šahls. Taišnibu šakot, buhtu gluschi weenalga, waj kaliju dod kainitâ, jeb ari ar atteezigu wairumu kalija šahls. Mahla plawâs tomehr nahštees dot preekščhroku kalija šahlij, jo kainits šcho jau no dabas smago semi wehl wairaf nozeetina. Smišchainâm, šaufâm plawam noder kainits, kurešch pazel tahdâs semês mitrumu usturoščhâs ihpaščhibas. Labi koptâs purwa plawâs eeteiz beidsamâ laikâ kalija šahli, turpretim nolaištas, nekoptas, purwa plawas buhs eeteizamaf mehflot ar kainitu, kurešch sekmê šuhnas isschlauschanu. Kas attežas us fossoršahbi, tad tâs plawam eewehrojami masaf wajadšigs, kâ kalija. 300 pudos seena plawai atnemam 1½ puda fossoršahbes. Bet plawu mehflošchanai ar fossoršahbi ir ari tai sinâ leela nošhime, ka tâs sešas ir augstakâs fossoršahbo šaktu šatures seenâ. No wišeem fossoršahbeem mehfleem tomasa milti teek wiswairaf leetoti. 8 pudi gadâ weenai puhweetai papilnam peetišs. Mahla plawas mehds mehflot ari ar superfossatu, kamehr purwa plawâs ar sekmem leeto ari kaulu miltus. Leetpratejš plawkopibas leetâs, Streckers, eeteiz mehflot pahrmains weenreis ar tomasa milteem,

ottreis ar superfossatu, isnemot finams superfossatu purwa plawâs; superfossatam pehš wina domam labš eespaids us apakščahlem, tomasa milteem turpretim us wiršahlem. Labakais laiks mehflošchanai ar kaliju un fossoršahbi ir rudens, tomehr eeteiz ari isdarit mehflošchanu tuhlin pehš seena nowahščhanas. Kalijašossata mehfløjums pazel leelâ mehrâ neween plawu rašču, bet ari raščas labumu, wišch weizina labo plawas augu, it fewišchi taurenseedainu attihstibu, pee kam dauds šlittas šahles un nesahles pašuhd. Turpretim peedsihwojumi rahda, ka itgadus un bagatigi ar kaliju un fossoršahbi mehfløjot, raščas peeaugščhanai tomehr sinamas robeščas. Atgadas, ka zaur kahrtēju fossoršahbes un kalija mehfløjumu abbolina un wihtu fastahws plawâ pahrmehriги peenemas, kam selo apakščahku issuschana un rašču atpakateeschana. Šchâi gadijumâ plawai japeewed flahpekli šaturošchi mehšli, kurei weizina šaktu attihstibu. Plawu mehflošchana ar flahpekli naw jauna leeta, jo sen kamehr plawas mehds mehflot ar kuhš mehšleem, wirzu un kompostu, kurei šatura flahpekli. No šcheem mehšleem šwarigakais ir komposts. Labš komposts ir bijis un buhs labakee plawas mehšli. Gan pee tagadejâ darba spehla truhkuma un dahrguma wina šagatawoščhana padahrga, tomehr kad raugas us wina wispušgo labo eespaidu, kompostam ari turpmaf japeegreešč leela eewehriba. Komposta darbiba pastahw neween augu baribas weelu peeweschana, bet pirmâ kahrtâ fewišchi semês apweltišchanâ ar bakterijam, kuras rada plawâ tit nepeezeeščhomo semês ruhgumu. Blahna komposta šega aistur no isgarošchanas semês mitrumu un pazel semês šlittumu. Za mas ween eespehjamš, deretu plawas par 4 gadeem reis kompostet, pee kam weenalga, kahdas schis plawas — purwa, mahla jeb šmits. Pareijais laiks komposteschana ir rudens. Ari kuhš mehšli plawai noder. Bet wina pa leelakai datai pat tihrumam nepeeteek, kalab plawu mehflošchanai wina naw ko eewehrot. Lihdsigi darbojas wirza, bet to nedrihst par dauds beeschi isleetot. Peedsihwojumi rahda, ka beeschi un stipri ar wirzu mehfløjot teek weizinata daščhadu nesahku eeraščhanâs un isplehščhanâs plawâ. Za newaram plawai dot neweenu no šcheem nupat mineteem flahpeška mehfløjumeem un mums flahpeklis plawai japašneedš zaur mahššigeem mehšleem, tad mums jaleeto tšhiles šalpetrs jeb šehšflahbais amonjaks. Wehl peeminams, ka kaulu milteem, kurei blakus fossoršahbei ari masumu flahpeška šatur, daudšreis plawâ koti labi panahkumi. Mineto mehšlu weelu eespaids tomehr tad tika buhs droščs, ja plawas semê peeteekošchš krahjums kalka. Šalab lai pahrlleezinatos par kalka wajadšibu, jaisdara atkahrtoti mehginajumi. Plawas neween pareiši un peeteekošchi mehfløjot bet ari peenahšigi kopjot, raščha war tikt eewehrojama kahrtâ pazelta, tišlab wairuma kâ labuma sinâ. Zaur to radisees eespehja turet wairaf lopu, tos labi usturet un pazelt eenehmmums no fainneezibas. Tad pateekšba teikumam: „Daudš baribas, daudš lopu, daudš peena, daudš naudas“.

„Seme“.

Apfakats.

Pahrskats par Rīgas Latviešu Teatra no- tejušos 1909./1910. g. sezonā.

Sezona sākās 15. augustā 1909. gadā un beidzās 15. maijā 1910. g., tā tad turpinājās pilnus 6 mēnešus, t. i. tik ilgi, kā vēl neveena zita muhsu teatra sezona. Šai laikā notikūšas pavisam 163 israhdes — un proti: sezonas pirmā pusē (1909. g.) 85, bet otrā pusē jeb 1910. gadā, 78 israhdes. Kopā viņas israhdes apmekletas no 102,164 personām, jeb zaurmehrā katrā israhde no 634 personām. Ģenahzīs par viņām israhdem kopā 41,282 rbf. 66 kap. Rā apmekletāju skaits isdalās pa mēnešiem un atfēwischām weetam un jif katrā mēnešē eemētš, tas wislabaf pahrskatams no sefošas tabulas:

Išrahču skaits.	Apmekletāji					Kopējais apmekletāju skaits pa mēnešiem.	Ģenahmumi	
	I. weetā	II. weetā	III. weetā	IV. weetā	V. weetā		rbf.	kap.
1909. gadā:								
Augustā . . .	6	215	513	474	1132	1066	3400	1678 31
Septembrī . . .	16	630	1627	969	3423	3022	9671	3950 46
Oktobrī . . .	22	1061	2265	1306	4729	4133	13494	5264 47
Novembrī . . .	21	864	1966	1830	4476	4079	13215	4866 72
Dezembrī . . .	20	1021	2538	2028	4923	3512	14022	6797 96
1910. gadā:								
Janvarī . . .	25	1149	3144	2127	8125	6201	20746	7873 20
Februārī . . .	21	899	2023	2016	5250	4033	14221	4871 50
Martā . . .	10	327	723	586	1575	1506	4716	1885 51
Aprīlī . . .	15	452	966	1154	2371	1463	6406	2813 30
Maijā . . .	6	347	387	229	716	603	2273	1335 23
Kopējais apmekletāju skaits pa weetam . . .	163	6965	16152	12710	36719	29618	102164	41282 66

No augšējās tabulas redzams, ka teātris wiswairaf apmekletš janvarī — proti, no 20,746 personām; šchis mehnešis ari dewis wisleelako eeahkumu: 7,873 r. 20 f. Apmekletāju skaita finā dezembris ar februari stahw pa weenadi, bet labaks eeahkums ir dezembrī: 6,797 r. 96 f. Wiswahjatais tā apmekletāju, kā eenehmumu finā, bijis maja mehnešis. Wismasakais israhču skaits bijis augustā — tikai 6 israhdes; wisleelakais israhču skaits janvarī — 25 israhdes. Wisleelako eenehmumu dewuse „Hamleta“ israhde otrās seemas swebhtku deenas wakarā — proti 921 r. 37 kap. Šchi israhde bija apmekleta no 1422 personām. Dtru leelako eenehmumu dewa „Leelās duhres“ israhde treschās seemas swebhtku deenas wakarā — 728 rbf. 97 f. „Staburaga meitina“ treschās leeldeenu deenas wakarā dewuse eeahkumu 671 rbf. 2 kap., „Lenores“ israhde 11. oktobrī — 666 r. 82 kap., „Fausta“ israhde Swaigsnes deenas wakarā — 660 rbf. 70 kap., „Pasuduschā dehla“ israhde 5. dezembrī — 648 r. 95 kap., „Sweedra“ israhde 20. februārī — 617 r. 39 kap., „Iščiganu barona“ israhde otrās leeldeenas 596 rbf. 19 kap., „Hamleta“ israhde 15. novembrī — 577 r. 38 kap., „Kas tee tahdi, kas dseedaja“ 9. dezembrī — 557 r. 55 kap., „Fausts“ 13. dezembrī — 553 r. 10 kap., „Dsihwibu preešč Zara“ jaungada deenā — 546 rbf. 29 kap., „Marija Stjuart“

28. februārī — 526 r. 25 kap., „Dsihwibu preešč Zara“ 16. janvarī — 510 r., „Pahrgalwīgais students“ 17. janw. — 509 r. 40 kap., „Dtello“ 20. septembrī — 500 rbf. 53 kap., „Dtello“ 4. oktobrī — 499 r. 8 f., „Pee leelās duhres“ 22. novembrī — 497 r. 34 kap., „Pelnruschite“ otros seemas swebhtkos, deenā, — 494 r. 50 kap., „Sarkanais kungs“ 12. dezembrī — 494 r. 10 kap., „Romeo un Julija“ 24. janvarī 478 r. 41 kap., „Wej-Heidelberga“ 30. augustā — 472 r. 24 kap., „Fausts“ 23. janvarī — 465 r. 53 kap., „Dtello“ 12. septembrī — 449 r. 80 f., „Dtello“ 18. oktobrī — 417 rbf. 94 kap., „Pelnruschite“ treschos seemas swebhtkos, deenā, — 415 rbf. 64 kap., „Indrani“ 13. martā — 405 rbf. 36 kap. u. t. t.

Išrahditas pagahjuschā sezonā 59 lugas — 17 pašču rakstneeku fazerejumi un 42 tulfojumi. Nowitates bijuschas 18, to starpā 5 originallugas (Wibda „Kalna gaisš“, Marijas Priwlas „Dora“, J. Akuratera „Lahtšcha behrni“ Rihtstestola „Prezibas Kipišhos“ un Fr. Rosentala „Sirdsapšina“). 16 lugas par jaunu eestudetas, pahrejās atfahrtotas. Operas un operetes uswestas 7: „Burwju strehneets“, „Kornewitas swani“, „Bokatschjo“, „Dons Zesars“, „Pahrgalwīgais students“, „Iščiganu barons“ un „Zars un namdaris“. Starp tām „Pahrgalwīgais students“ bija nowitate, — tā tad parahdijās uf muhsu skatuves pirmo reis. Bes tam uswestas wairaf skatu lugas, kurās naht leelafas dseedachanas partijas preeščā, kā „Dsihwiba preešč Zara“, „Skroderdeenas Silmatschos“, „Trihs klenderi“, „Kas tee tahdi, kas dseedaja“, „Staburaga meitina“, „Wehrschu kuptschis“, „Roberts un Bertrams“, „Lenore“ u. z.

Wisleelako israhču skaitu peedsihwojuse pagahjuschā sezonā behrnu luga „Pelnruschite“, kura israhdita 8 reis. Tad šelo „Dtello“ un „Dsihwiba preešč Zara“, katrā pa 7 reis, „Hamlets“, „Fausts“, „Kornewitas swani“ un „Pee leelās duhres“, katrā pa 6 reis, „Weenteešis“, „Pahrgalwīgais students“, „Marija „Stjuart“ un „Iščiganu barons“, katrā pa 5 reis, „Luisa Miller“, „Muhsu fentschi“, „Trihs klenderi“ un „Romeo un Julija“, katrā pa 4 reis. Pahrejās lugas israhditas pa 3 un 2, waj ari tikai pa weenai reisei. Tā tad wiswairaf gahjuschī leelo klastu, Schekspira, Schillera un Getes darbi, waj atkal — leelas tautas lugas un dseedamee gabali. Wispahri pagahjuschā sezonā bijuschas 38 klastu israhdes.

Mehginajumu, nekaitot lihds toru mehginajumus, bijis 356 un proti: augustā — 34, septembrī — 44, oktobrī — 39, novembrī — 34, dezembrī — 53, janvarī — 26, februārī — 29, martā — 48, aprīlī — 31 un maijā — 18.

Uf atfēwischām lugam mehginajumi isdalās sefošchi: „Luisa Miller“ — 14 mehginajumi, „Kalna gaisš“, „Weenteešis“, Marija Stjuart“, „Tautas naidneeks“ un „Fernande“, katrai pa 11 mehginajumeem; „Pehz slawas“, „Hamlets“, „Romeo un Julija“, „Diwas dwebseles“, „Niderbronas fabrika“ un „Pahrgalwīgais students“ —

katrai pa 10 mehginajumu; „Lahtšča behrni“ un „Monna Wanna“ — 9; „Wenezijas tirgotajs“ — 8, „Dello“, „Dora“, „Pee leelās dubrēs“, „Augšamzelschanās“, „Schihdu eezirkni“, „Sirdsapšina“ un „Narzijs“ — pa 7 mehginajumeem. Weeglakām lugam, waj ari tahdām, kuras jau reiž eestudetas un kuras tā tad nahzās atkahrtot, bija japeeteef, protams, ar masaku mehginajumu flaitu. Wišpabri jafaka, ka muhsu flatuweš mahflineeki bijuſchi ſawā darbā koti tſchalli un zentigi; daſchu deenu notureti pa trim mehginajumeem. Tas ir teefſham tikdaudš, ka wairaf newar praſft. Kamehr muhsu teatrim nebuhš eefpehjamš algot leelaku flaitu mahflineeku un tā no dibinat wairaf waj maſaf paſtahwigu atſewiſchu grupu ſpehkuš (operai, dramai un joku lugai), kà tas wišpabri paraſtš pee leeleem teatreem, tamehr muhsu flatuweš darbineeki paſtahwigi buhš pahraf nodarbinati un tamehr ari no wineem wairaf newareſim praſft. Gewehrojama uš preekſchu eefchana mahflaš ſinā tā tad ſaweenota ar mahflineeku flaita pawairoſchanu un winu darba daliſchanu pehž atſewiſchlām grupam un tamlihdš ari iſdewumu augſchanu. Muhsu teatrs no maſa, neeziga ſahkuma paſtahwigi audſiš un attihſtiješ. Zereſim, ka ſchini ſawā attihſtibāš gaitā winam buhš lemtš ſaſneegt ari jo leelu augſtumu un pilnigumu.

Beſ ſtipra eepaida apmekleſchanāš ſinā nepalika ſcha gada ahrſahrteji agraiš un ſiltaiš pawafariš, kurſch neween leelā mehrā attureja publiku no teatra apmekleſchanāš, bet darija taiſni par neeſpehjamu, uſtureteeš flehgtāš telpāš un leelakā ſauſchu barā. To peedſihwoja neween muhsu teatris, bet ari wiſi žiti iſrihkojumi ſchai pawafari. Žitadi kà no teatra apmekletaju flaita pagahjuſchā rudeni un ſeemā bija flehdjams, iſnahtums buhtu daudš kuplakš.

Teatra ſekretarš: **S a n ſ c h e w ſ k i s.**

Jauni nolikumi par uſnemſchanu uniwerſitatēš.

Tautāš apgaiſmoſchanāš ministrija, kà „Netſch“ ſino, pehdeja lai kà ar weſelu rindu atſewiſchu paſkaidrojumu iſdewuſe jaunuš nolikumuš par uſnemſchanu uniwerſitatēš, kaš, ſalihdſinot ar paſtahwoſcheem, eewed jaunuš eerobeſchojumuš.

Tā perſonaš, kaš beiguſchāš kurſu augſtakāš mahžibāš eeſtahdēš, newar peenemt uniwerſitatēš uš diploma pamata par augſtako iſglihtibu, bet tikai uš ateſtatu pamata par widejo iſglihtibu; ja ſchim perſanam naw gatawibāš apleezibāš, tad winām jaleef papildu eſkamens. Tee, kaš beiguſchi kurſu augſtakāš mahžibāš eeſtahdēš un kam kara klauſibāš iſpildiſchana pagarinata, war eeſtahteš uniwerſitatēš ne agrat, kà pehž kara klauſibāš iſpildiſchanaš. Waridſneekuš (preeſteruš, djaſonus) newar uſnemt ſtudentoš.

Luhgumrakſteem beſ paraſteem dokumenteem japeeleef klat leeziba par politiſko uſtizamibu, ko iſdewuſe weeteja adminiſtrazija. Šchi leeziba naw wajadſiga tikai tam perſonam, kaš beiguſchāš mahžibāš eeſtahdi tanī gadā, kad luhgumrakſtš teef eefneegtš. Ekſternuš no ſchiš leezibāš eefneegſchanaš neatſwabina. Perſonam, kaš dſihwojuſchāš ahrſemēš, jaeeſneedš leeziba par politiſko uſtizamibu no polizijaš departamenta.

Gimnaſtiju beiguſcheem teef dota preekſchrota; otrā weetā nahk realiſti, treſchā — feminariſti un tad žitu mahžibāš eeſtahſchu audſekni.

Prozentu norma preekſch ſchihdeem ſchogad neteef groſita.

Lihdš ſchim, kà ſinamš, pilnteeſtigāš perſonaš eeflajija brihwklaufitajoš ar noteikumu, ka wināš eeflajitš ſtudentoš, kad nolikš atteezigoš papildu eſkamenuš. Turpretim tagad toš, kureem naw teeſibāš tiſt eeflajiteem ſtudentoš, newar eeflajit ari brihwklaufitajoš. Seeweeteš par brihwklaufitajam nekahdā gadijumā nepeelaiſch.

Uſaižinajumš.

Ar 15. ſeptembri 1910. g. lihds 15. aprilim 1911. g. Preektulu muiſchā pee Behſim teef arwehrta N. L. Zentrābeedribāš laukſaimneezišāš ſkolāš I. klāſe ſem laukſaimneezišāš ſeemāš kurſu noſautuma. Seemāš kurſoš tiſt pahreeta latweeſchu walodā ſkolāš I. klāſeš programa, kà ka kurſiſti nahkoſchā gadā, kad notikš laukſaimneezišāš ſkolāš pilniga atwehrſchana, warēš tiſt uſnemi beſ ſewiſchā eſkamena ſkolāš II. klāſē.

Šchoruden atweramāš ſkolāš I. klāſeš (ſeemāš kurſu) programa ir ſekoſcha:

Deewwahrdu mahžiba	1 ſtund. nedelā
kreewu waloda	3 " "
latweeſchu waloda	2 " "
aritmetika	2 " "
geografija un koſmografija	2 " "
wehſture	1 " "
botanika	2 " "
ſoologija	2 " "
fiſika un meteorologija	2 " "
ķimija	2 " "
geometrija un ſihmeſchana	1 " "
dahrſkopiba un ſaknu dahrſneeziba	1 " "
ſemkopiba	2 " "

Kopā 23 ſtund. nedelā.

Beſ augſchā mineteem preekſchmeteem ſkolāš I. klāſē (ſeemāš kurſoš) paredseti: ekſkurſijaš, deſchuraš un praktiſi darbi dabāš ſinibāš, lopkopibā peenſaimneezišā, dahrſkopibā, biſchkopibā.

Školāš I. klāſē (ſeemāš kurſoš) teef peenemi jaunēſi 14—18 gadu wezumā, kaš beiguſchi pilnu pilſehtaš, divo-klāſtigāš ministrijaš waj draudſeš ſkolāš kurſu, jeb ari war iſturet eeſtaſchanaš eſkamenu wiſoš preekſchmetoš mineto ſkolu kurſu apmehrā. Gadijumā, ja kandidatu ſlajitš buhtu leelakš par brihwo weetu flaitu (ap 40), eeſtaſchanaš eſkamens jatur ari wiſeem mineto ſkolu abſolwentem ſekoſchoš preekſchmetoš: kreewu un latweeſchu walodāš, rehķinaſchana un geografija.

Školāš (kurſu) nauda gadā — 60 rbf.; panſijaš (uſturaš) nauda, eeſtahtoteeš ſkolāš panſionatā, — 90 rbf. Teef peelaiſta ari ſkolenu (kurſiſtu) uſtureſchanaš uš ſamo rehķina, bet tad teem jadſihwo priwatoš dſihwoſkoš ahrpuiš panſionata, Behſiš waj Preektulu muiſchāš aplahrtneš mahjāš.

Uņemšanas eksāmeni no 15.—20. septembrim.

Mahjības sākums — ap 20. septembri.

Kandidāteem, pieteicējiem un eestabšanas, luhgumrakstam jāpaveic pehdeja skolās leziba.

Luhgumraksti suhtami lihds 1. septembrim: Rīgas Lauksaimn. Zentralbeedribas Valdei, Rīgā, Dzirnavu ceļā Nr. 68; no 1.—15. septembrim: Lauksaimniecības kursu waditajam Preekulu muiščā, чр. Введенъ.

Luhgumrakstus par kursiem, tā arī Preekulu muiščas lauksaimniecības skolās druktus noteikumus Rīg Lauksaimn. Zentralbeedribas Valde un wehleschanas issuhta par brihwu. Rīgas Lauksaimn. Zentralbeedribas Valde.

Degwihna patehrinsch trijās Baltijas gubernās par 1909. gadu.

Notejējuschā 1909. gadā wifās trijās Baltijas gubernās patehrets krona degwihna 40 gradu stiprumā pawifam 1,820,435 wedru par 15,247,310 rubleem, no kam kronim atlejis 9,696,194 rubli jeb 75 proz. tihras peņas. Tihlab patehretā degwihna daudzuma, tā arī eemto sumu sīnā starp wifām Baltijas gubernam pirmo weetu eenam Widsemē, kura 1909. gadā patehrejuse degwihna 40 gradu stiprumā 1,096,494 wedru par 9,140,535 r., atmesdama kronim 6,550,677 rbf. tihras peņas. Dtrā weetā naht Kursēm ar 408,051 wedru degwihna, par kureem eememts 3,450,858 rbf., no teem 2,528,721 rbf. tihras peņas. Weidsot treschā weetā naht Sgaunija ar 315,950 wedru degwihna, par kureem eememts 2,655,717 r., pee kam kronim atlejis 616,796 rbf. jeb 25 procentes tihras peņas.

1908. g. wifās trijās Baltijas gubernās patehrets pawifam 1,818,402 wedri degwihna 40 gradu stiprumā (Widsemē — 1,098,091, Kursēmē — 409,346 un Sgaunijā 310,965 wedru), pawifam par 14,820,552 rbf., no kam kronis pelnījis 9,329,202 rbf.

Tahdā kahretā degwihna patehrinsch Baltijas gubernās ir wispahreji peeaudsis par 2033 wedreem. No atfeshchām gubernam degwihna patehrinsch ir peeaudsis Sgaunijā par 4985 wedreem, kurpretim Widsemē un Kursēm tas masleet masinajees: pirmajā — par 1657 un otrajā par 1295 wedreem.

Pee teem schausmigajem schubpības apmebreem, lahds eestihkuschas muhsu Baltijas gubernās, arī schi, famebrā neezigā degwihna patehrina pamasinaschanās pelna, tā to atfihmē.

Lauksaimniecības beedribu pabalstischanas leetā.

Agraras un laukpības leetas wirspahrwalde luhgufe tās lauksaimniecības beedribas un semstwas, kuras istuhdsas materielus pabalstus lauksaimniecības istahschu farihlošanas noluhkā, eepreesch jau wirspahrwaldei pasinot par nodomato istahschu mehrkeem, par winu leelumu, tā arī fihki pasinot, zif leelu sumu pate istahdi farihtosochā eestahde simejuse un kahdi nolihgumi istahdes farihlošanas labā notifikuschi ar weetejām pilsehtu un semstwu pahrwaldem.

Lauksaimniecības beedribu cewehtibai. Maslawas lauksaimniecības beedriba peesuhthijuse wifām lauksaimniecības beedribam sefoscha satura rakstu: Kā sīnam, ir projekts paaugstinat muihu un no ahrsemem eewedamām lauksaimniecības maschinam. Tā ka tas tikai war kawet lauksaimniecības attihstibu, tad Maslawas lauksaimniecības beedriba lihds lauksaimniecības beedribas un wifās fa-beedribas organizajijas, kas lihdsi juht lauksaimniecībai, taišt lehmumus schai leetā. „Buhtu wehlejam,” Mas-

lawas lauksaimniecības beedriba saka, „lai atteezigās eestahdes scho jautajumu apspreestu un sawus lehmumus wifā drihsumā peesuhthitu sawas gubernās walsts dome neceem. Bes tam Maslawas lauksaimniecības beedribas padome lihds drihsumā pasinot winai, ko kura latra atteezigā eestahde schai leetā lehmuse. Beedribas adrese: „Москва, Смоленский бульваръ, домъ Земледельческой Школы“. Leetas labā buhtu wehlams, tad arī Baltijas laukf. beedribas taištu lihdsīgus nolehmumus pehz Maslawas beedribas parauga.

No Dsehbeneš. Dsehbenešchu istureschanos pret mahzitaju raksturo schahds sīnojums „R. Wifē“: Lihds schim pee mahzitaja muiščas nebija neweenas atas, un wiju uhdeni mahzitaja muiščas wajadšibam wajadseja nest no awota, kuresch atrodas pee basnizas, mahzitaja muiščas semē, apmebram 125 ašis attahlu, pahri leelzetam. Scha gada 7. janwari basnizas preekschneeks lika konwentam preekschā projektu rakst afu pee mahzitaja muiščas un eetaist tanī pumpi, bet uhdeni pa apafschemes trubu eelaist no minetā awota. Wifš darbs tika aprehkinats uf 112 rbf. 50 kap, ko maksās muiščas, bet draudsei jadod strahdneeki: 80 kahjneeku deenas, jeb 60 kap. par deenu un 10 sirgu deenas, jeb 1 rubli par deenu rehkinot. Uf to kahds konwenta delegats atbildeja: lai mahzitajs pats taišot sawu aku tāpat, tā winsch sawu. Bet neewehtrojot to, konwents mineto projektu peenehma, un tas arī no gubernās waldes tika apstiprinats. Bet augschā minetais konwenta delegats protestēja pret to un suhdseja basnizas wiršwaldei, ka weens konwenta delegats nodewis sawu balši bes likumigas pilnwaras. Te jāpemin, ka minetā pilnwarā nebij uf tās deenas sehdi laikā peesuhthita, bet to fanehma tikai pehz konwenta sehdes, un tā tad tas sawu balši nodewa uf no ihpafschneeka rakstlitas wehstules pamata. Basnizas wiršwalde uf mineto suhdšibu konwenta nolehmumu atzehla. Bet tā ka preeesch mahzitaja muiščas uhdens teescham bij wajadšigs, tad basnizas preekschneeks lika mineto aku israft un no awota uhdeni tanī zaur trubam eelaist uf weetejo muišču rehkina, bes draudses peedalishchanās. Awotā tika israftas diwas atas, weena palika preeesch publikas leetoschanas, bet otra, no kuras trubas, iseet tika aijnaglota ar dehteem, un tā uhdens trubums mahzitaja muiščā ir nowehrstis. Bet ilgi tas tā nepastahweja: kahds neleetis eelehjis aijnaglotajā akā petroleju, trahnu un degutu, tā fabojadams uhdeni, lai to wairs newaretu mahzitaja muiščā leetot.

Latweeschu Lauksaimneeku Ekonomiskā Sa-beedriba sawā beedru pilnā gada sapulzē Rīgā, 19. junijā 1910. g., Latweeschu Interimteatra telpās, pehz revidentu sīnojumu usklauffschanās weenbalšigi nolehma preeeschā zelto gada pahrstatu par 1909. gadu apstiprinat.

Uf dalības naudām ismaksajamas pehz statutu noteikumeem 45% no slaidras peņas, tas ir 30,501 rbf. 26 kap., kas istaisa wairak tā 12% dividenda uf eemalfato dalības naudā. Sapulzē nolehma ismaksat 12% un atleetoscho daku peestaitit dividendu papildu kapitalam.

Uf beedru pirktām prezem isdalamas pehz statuteem 40% no slaidras peņas, tas ir par 1909. g. 27,112 rbf. 24 kap. Wina sapulzē nolemj weenbalšigi par pagahjuscho gadu atmalfat beedreem atpatat uf wifām pirktām prezem 10%, isnemot kulgarnituras un zitas leelas maschinas, par kurām atmalfās 5% un mahskligos mehslus, uf kureem atmalfās pehz agrakās sapulzēs nolehmuma 4% dividenda. Ja pehz schahdu atmalfu norehkinaschanas atliktos wehl lahda sumā no mineteem 27,112 rbf. 24 kap., tad to nolehma peeskaitit pee dividenda papildu kapitalā un to referwet nahfoscham gadam.

Par tekofchu 1910. g. nolēma maksat kā dividendu beedreem uſ wiſām prezem (iſnēmot taħdas prezēs, ar kurām Ekonomistā Sabeedriba paſtahwigi tirgojas, bet tikai uſ beedru atſewiſchu wehſeſchanas teem beſ pelnās apgahdā) divreiz til leelu dividendu kā uſ fulgarnituram un zītām leelām maſchinam un uſ maħſligeem mehſleem. Tas buhtu ſchahdi: ja uſ maħſligeem mehſleem un fulgarnituram maksā 5%, tad uſ wiſām zītām leetām 10% beedru dividenda. Schahds dividends katrā ſinā paredſams par 1910. g., jo ſchogad pretſchu pahrdots pirmajā puſgādā eewehrojami wairaf, nekā pelnſ tai paſchā laikā.

Mo ziteem ſcha gada pilnſ ſapulzēs ſpreedumeem atſehjemejami wehl tekofchi divi:

1) Sabeedribā ari tekofchā gadā war jauni beedri eemakſat, kā ari wezē beedri papildinat ſawas dalibas naudas (pajas) neaprobēſchotā ſumā, jo Ekonomistā Sabeedriba arween ſawus weikalus paplaſchina un war ari leelakām beedru naudas ſumam dot nopelnit paraſtos 12% gadā. — Schogad lihds pilnai ſapulzei no jauna jau eestahjuſchees wairaf kā 700 beedri un dalibas nauda pēeaugufe uſ apm. 300,000 rubleem.

2) Pilna ſapulze weenbalſigi nolemj, ka tomaſa milti, kurus Sabeedriba ſchogad leelā mehrā paraſtjuſe weſeleem kugu lahbineem iſ ahrſemem, pahrdomami tāpat kā lihds ſchim tas jau ar ſuperſoſſateem paraſts, weenigi peħz kuhſtoſchas ſoſſorſtahbes ſatura un newis peħz kopſoſſorſtahbes, jo ta naw augu ſalnem wiſa pēeetama un tabeħt weenigi maldina pirzeju, nepareiſi minedami augſtu prozentu ſaturu. Pēemehram Ekonomistās Sabeedribas konſurenti pēedahwā ſchoruden 20% tomas miltus, no kureem tikai $\frac{3}{4}$ waj 75% ir kuhſtoſchas, tā tad ſatur tikai 15% kuhſtoſchas ſoſſorſtahbes, Rigā par 275 kap., kameħr Ekonomistā Sabeedriba par ſcho zenu dod Rigā tomaſa miltus 6 pudu maiſā, kuri ſatur 17% kuhſtoſchas ſoſſorſtahbes, tā tad weſelas 2% wairaf. Pilnā ſapulze wiſi leetpratejirunataji uſſweħra ſteidſoſcho wajadſibu ſchahdā wiſjē noſtahdit tomaſa miltu eepirſchanu uſ pareiſeem un pirzejam ſaprotameem pamateem.

Pilna ſapulze bija apmēlētā no wairaf neka 200 beedreem un ilga apmehram 3 ſtundas.

Rihtotajs-direktors agronomſ J. Biffeneekſ.

Wiegneru Ernſta Konzerts 15. auguſtā!

Muħſu paſiħtamais komponists, kuru wadonis un ſabeedriſkais darbneekſ Wiegneru Ernſts ſariħko ſweħtdeen, 15. auguſtā II. Rigas Mitenbrauzeju beedribas dahſā (Mitolaja eelā Nr. 67) leelu wokali-inſtrumentalu konzertu, pēe kura pēedalaſ 16 dſeedataju kori (800 jaukta kora un 400 wiħru kora dſeedataji), ſoliſti un ſimfonistā orkeſtrs. Konzerts ſahſtas pulkſten 2 $\frac{1}{2}$ deenā. Jazer, ka ſchis konzerts, pēe kura pēedalaſ dſiħwatee Rigas kori, til iſweiziga un pēedſiħwojuſcha dirigenta wadibā, kahds Wiegneru Ernſts, pēewilks neween leelu daudſumu publikas, bet ari un jo ſewiſchki maħſklas ſinā buħs wiſai eewehrojams. No ģirds labatās ſetmes!

Zonatana beedriba, weena no muħſu leelakām un ſimpatistakām beedribam, noſwineja 7. un 8. auguſtā 40 gadu paſtahweſchanas ſweħtkus. Apſweizinajumi bija eenahkuſchi no malu malam. Starp ziteem ſweizinajumeem bija eenahkuſe no Rigas walſtdomneeka Dr. Pēedkālſna ſekofcha intereſanta telegrama: „Naw leelaka uſdewuma, kā weizinat ſtrahdneeku ſchķiras garigo un materialo atſwabinaſchanu. 40 gadus Zonatana beedriba to darijuſe. Noweħlu ari nahotnē ſpeħzigu darbibu un kreetnas ſetmes!“ Par Zonatana beedribas darbibu un ſweħtkeem plaſchaf turpmaf.

Apſchēloſchanas luhgumrakſtu gaita. Atteezotees uſ Wiſaugſtakā apzēemojuma laikā Rigā no

zeetumneekēem un to pēederigeem eefneegteem luhgumrakſteem deħt apſchēloſchanas, tagad no Wina Majēſtates kanzelejas paſinots, ka ſchēe luhgumi nodoti pahrbaudſchanai atteezigeem minſtreem, pēemehram, kara teefas noteefato luhgumi — kara minſtrim, žiwilteefu — teefleetu minſtrim.

„J. D. L.“

Saldus nemeeru prahwa pēe kara teefas Rigā (ſtat. „Mahjas Weeſa“ 31. num.).

Kaſ atteezas ſewiſchki uſ Saldū, tad tur rewoluzionārā kuſtiba ſahſuſēs jau 1904. gadā, kad tikuſchas iſplatinas proklamazijas un uſſautumi. 1905. g. ſahſumā tur ſlepeni agitejuſchi no Rigas iſſuhtitee Silinſch un fotograſe Bekerſ, ſariħkodami ſlepenas ſapulzēs un iſplatinami ſozialdemokratu mahzibas. Winau pirmēe panahkumi bijuſchi — organiſeti rewoluzionaru pulzi un muiſchu ſtrahdneeku ſtreiki, pēepaſot ſawas ekonomistās dſiħwes uſlaboſchanu. Sunijā eeraduſchees agitatori Stene, Bumberſ un Strautinſch. Winau zentrs bijis Rifewiſchka namſ, kur pat Irahjuſchi eerotſchus. Pēħz 17. oktobra maniſta agitatori darbojuſchees atklahti un to ſaradees weſels daudſumſ. Wini neween iſplatijuſchi f. d. mahzibas, bet ari ſagatawojuſchi atklahtu dumpi wiſadeem lihdsēekēem. Leeli panahkumi bijuſchi kahdai ſchihdeetei un minetam Stenim. Kriſcha Sperlinga namā militſchi mahziti kara taktikā un zītās ſinaſchanās, tā ka nama ſeenas bijuſchas pilnigi ſaſchauditas. Pagafſtu komitejam dibinotees, tikuſchi organiſeti uſ iſ 10 pagafſteem weens apweenoſchanas organs ar noſautumu „Semneeku birojs“, kurā deſchurejuſchi komiteju pilnwarneeki. Saldus, Zereneſ, Brozeneſ, Schwahrdeſ, Kurſiteſ, Saħtinu, Waikeſ, Eſereſ, Strundas un Lutrimu komitejas ſubtijuſchas ſawus militſchus diwas reiſes kaujā pēe Aſiſputeſ un Tutuma. Bergu muiſchā noſomandēteem draguneem pahrdot uſturas lihdsēekus un ſirgu baribu ſemneekēem bijis aiſleegts, bet par ſcha aiſleeguma pahrtaħpſchanu „tautas teefa“ noteefajuſe Karli Feldu uſ nahwi to noſchaupt. Wiſpahrēji tautas teefa bijuſe ahtra un bahrga, tā ka pat pēezas ſeeweetes un kahds Meluſs tikluſchi ſoditi ar ſchagareem (Wainodes pagafſtā par kahdu pahrtaħpumu). Saldū, Wizinſka fabrikā kaiti piħti un triħti, zējinati ſobeni. — Zentrs iſlaidis draudus, ka katru teefas kā tautas nodeweju, kaſ neiſpildis wina noteikumus, waj atrauſchotees no atklahtām kaujam ar kara ſpeħtu. Saldatus wajagot pēerunat uſ tautas puſti, bet pēeſch „paganu ofizeereem“ un „aſins ſuneem poliſiſteem un muiſchneekēem“ paſtahwigi jaturot gatawas ſilās pupas“. Kuldigas aprinki 8. aprili areſteiti Kaulizeſ muiſchās iħpaſchneekſ Heinriħs Kerkowiufſ ar baronu Teofilu Kenni, peħz kam tee turetī Waltera weefnižā Saldū, un Saldus komiteja pēeſpēedufe winus paraſtiit rakſtu muiſchneeku pēeſchneekam, lai tuhlin gahdā par kara ſtahwotka atjelſchanu un kara ſpeħta atſautſchanu, walſts domes wehſeſchanu likumu pahrgrōſiſchanu wairaf tautas labā, wiſpahrēju amneſtijū un wiſplafchakām paſchwaldibas teefibam. Kaſdangas pagafſta ſkolā bijuſe eerihkōta laſarete ar muiſchā nolauptu wetu, madraſſcheem, wiħnu u. t. t. Pēe uſbruktuma kara ſpeħlam Wez-Aužē pēedalijuſchees militſchi, ari Schwahrdeſ militſchi, bet Aſiſpute militſchi neween no paſchas Aſiſputeſ, bet ari no Kuldigas, Grobinas un paſakai Wentſpils aprinkeem. Kurſiteſ pagafſta komitejā par lozēkli bijuſe ari Šharlote Kruiħberg. Par toreiſejo komitejas lozēkli ſchanu Siħmani kahds barons leezina, ka tas wehl tagad nodarbojotees ar ſlepenu agitazijū un, ja wehl kahdreif ſazeltos nemeeri, tad beſ ſchaubam ſtaħſchotees to pēeſchgalā. Brozeneſ komiteja ſagraħbuſe Bergu un Annas muiſchu un meſchu pahrwaldibu un pahrdewuſe dſiħwo inwentaru, liſdoma noſchaut barona Reſkeſ jahjamo ſirgu un atlaiſi mahzitaju Bekerī no weetas. Eſereſ pagafſtā

militſchi peespeeduſchi dragunus atſtaht Eſeres muiſchu. Par militſcheem bijis jaeeſtahtjas wiſeem, kas 21 gadu wezi. Kahds Kahnis Kleinbergs kopojees ar draguneem un tizis noſodits par to ar 500 rbf.

Tahds ir apſuhdſibas galwenais ſaturš. Apſuhdſete neatſihſtas par wainigem, ka gribejuſchi atdalit Kurſemi no Kreewijas un dibinat latweeſchu neatlarigu brihrwalſti. Ari neefot bijis nodoms iſnibzinat waj apkarot kara ſpehku, bet laudis tizejuſchi faſtanā ar 17. oktobra manuſtu paſch-pahrwaldibas teeſibam. Lai eerihlotu paſchpahrwaldibu, tituſchas dibinatas rihzibas komitejas un organiſeta milizija paſchappardſibai, ſewiſchki tad iſpauduſchās tizamas ſinas par wiſu nopoſtoſcho melno ſotnu. Militſchi ſuhititi uſ Kuldigu, Miſputi, Bez = Ruzi un Zukumu pret melno ſotnu, bet ne pret kara ſpehku. Kad laudis pahrleezinajuſchees, ka darifchana ne ar kahdu melno ſotnu, bet ar kara ſpehku, tee iſtlihduſchi un atgreesjuſchees uſ mahjam. Ar to ari iſflaidrojas, ka leelee militſchu pulki iſtlihduſchi pret maſam dragunu nodafam Kuldigā, Miſputē un Bez = Ružē un žitur, pat ſnadami, ka maſajam dragunu nodafam ir patronu truhtums. Tikai weens apſuhdſetais Deſe iſſafa, ka milizija tituſe organiſeta pret kara ſpehku. Komiteju lojefki apleezina, ka tituſchi eezelti pret paſchu grihu, bet nedrihſtejuſchi atteiktees, lai neſoditu par tautas no-dewejeem. Komitejas darbojuſchās titai labā apſinā paſch-pahrwaldibas eerihkoſchanai un wiſi tizejuſchi, ka teeſiba to darit jo wairaf aif tam, ka polizija atkahrwuſe ſapulzes ſawu wajadſibu apſpreeschanai. Berga un Annas muiſchas inventars tizis pahrdois uſ pahrwaldneeta, meſchlunga Kellera wehleſchanos, kas bijees no melnās ſotnas. Preeſch laſaretes Kaſdangas pill nemtās leetas tituſchas kahtigi ſarakſtitas un tā tad ne laupitās. Meluſis tizis ſodits ar ſchagareem par dedſinaſchanas mehginajumu un ſahdſibu ugungrehta gadijumā. Par kahdu žitu ſodifchanu neweens neka neſin.

Dtrdeen, 27. julijā, turpinaja apſuhdſibas akta nolafſchānu, ko nobeidja laſit. Lai gan wiſus leezineetus at-laida jau lihds 29. julijam uſ mahjam, tomehr laba teeſa no teem bij palikuſe Rigā un luhdja 27. julijā winaus no-pratinat, jo neefot ilgaki eespehjamš gaidit. Winau luh-gumu newareja iſpildit uſ 26. julija lehmuma pamata.

„D. W.“

Peterburgā, 9. auguſtā. Par Kurſemes gu-bernatora weetas iſpilditaju eezeltš, ka „Rig. Rundſch.“ ſino no Peterburgas, Waſchawas teeſu palatas prokurors jegermeiſtarš Sergejs Dmitrijewiſchš **Nabokowš,** agrakā teeſleetu miniſtra dehls.

Ahrſemes.

Belgijas galwas pilſehta Briſelē ſarihlotā paſaules iſtahnē, ka jau iſhumā ſinojam, 14. (1.) auguſtā iſzehlās ugungrehtš, kuram par laupijumu krita wiſi pawiljoni, kas atradās gar aleju „Avenue des Nations“. No ugung galwenā kahtā žetufchās Anglijas un Belgijas nodalas un „Bez-Briſeles“ eezirkniš. Frantſchu iſtahnē no dega pahrtilas lihdselku nodata, Pariſes pawiljons un neleela data no ruhpnježibas nodatas. Ar žilwekem nelaimes gadijumu naw bijis. — Ugung iſzehlās pulkſten 9 wakarā lahdā reſtorazijā un iſplatijās neapturami ahtri pa ſoka pawiljoneem un buhwem. No dſehſchanas nebija ko domat un tikai wareja fargat tās ehlas, kas wehl nedega. Publikas bija minetā deenā ſapulzejees uſ iſtahnē Briſelē lihds 70,000, kuri wiſi iſbailēs behga no ugung pluhdeem. Ugung pazehlās augſti gaiſā un atſpihdeja Briſelē un ap-kahtnē. Angku nodakā ſadega daudš dahrgatmenu, por-želana un kriſtala leetu, frantſchu nodakā par daudſeem

miljoneem wiſadu mahſſas leetu. Karſtums no ugung bija breeſmigs un uguniž newareja tuwotees wiſleelakaiš uſ 150 ſofeem. No dega ari wiſi iſtahnē birojs ar wiſeem papireem un wiſam aktim. Uſ teeſas eeſtahſchu rihkoſchanu iſtahnē 2. auguſtā pagaidam flehgta. Peħž weenu domam ugungrehtš zehlees no elektriſkās apgaiſmoſchanas wadeem, peħž žitu — no raketem, kuras no ſweht-deenas wafaru leelā daudſumā laiſtas gaiſā no turpat iſtahnēi blakuš ſarihſtoeem kauſchu ſwehtkeem. Žaunakās ſinas pat wehſta par ugung peelaiſchanu. Leelu wainu uſtrauj iſtahnē rihſotajeem: iſtahnē wiſi bijis ugungrehta ſinā tik nedroſchi ſabuhwets un ſarihſlots, ka jau mehneſt atpakat kahds leetpratejš iſteizees — wiſch ar ſawu gimeni neeedroſchinotees iſtahnēi apmeklet. Reſto-razijas un kauſchu kehki bijuſchi ſem weena jumta ar daudſam iſtahnē ehkam. Dſehſeju bijis maš; leelakā data no teem atnahkuſchi 1—1½ ſtundas par wehlu un nepratuſchi weikli rihſotees. Ari kauſchu druħmeſchanas nepratuſchi nowehreſt, tā ka daudš ſeeweefchu un behrnu eſot grehti eewainoti. — Tanī paſchā laikā turpat tuwumā ſahkuſchas degt ſwehru buhdas. Tā ka ſwehruš nebijis eespehjamš glabht, tad kahds generališ pawehlejš kahtam ſchandarmam ſwehruš noſchaut, bet žiti to naw atkahrwuſchi, jo ſchahweeni warejuſchi eet tahtaf un kert žil-wekeem. Ewehri neganti bhahwuſchi, lihds duħmi toš pamaſam noſmajejuſchi. — Pee ugungrehta weetas no-tihriſchanas ſtrahdajot 3000 žilweki. No deguſchi pahri par 100 pawiljonu un ap 20 tuwako wafarnižu. Tā ka ſaudejumu buhſchot ap 500 miljonu franku, tad daſchām apdroſchinaſchanas beedribam draudot bankrotš. Iſtahnē tagad atkal jau atwehrtā. Angli un frantſchi apdeguchās nodatas atkal atjaunochot. Drihſumā ween no degchanas wairš nebuhſchot nekās manamš. Iſtahnēi wiſpahri ap-meklejoť toti labi. Lihds ſchim par eeeju naudam eeenemš pahri par 5 milj. franku. — **Auſtro-Ungarijā** ar leelu godu un žeremonijam noſwineja firmā keiſara Frantſcha Joſefa 80-gadu dſimſchanas deenu. Sewiſchki ſpoſchi gahjis keiſara wafaras reſidenž Iſchlā. Te peenahkuſchas no wiſam puſem daudſas telegramas, daudš wehſtulu un dahwanu. Wiſi keiſariſkā nama lojefki eeradufchees uſ jubileju. Keiſara wafarnižā uſwehš kahds jaunš teatra gabals, kuru preeſch ſwehtkeem ſarakſtijuſe erzherzogeene Marija Walerija. Wakarā pilſehta bijuſe toti ſtaifti ilu-mineta un no apkahtrejeem kalnu augſtumeem ſpihdeja ugungiš. Nepahrredſamš kauſchu bars pihbija eelas un ſarihſtoja owazijas. — **Makedonijas** jautajumā **Turcijai** ar **Bulgariju** bija raduſchās domu ſtarpibas, kas drau-deja nowest pee atkahrtaſ ſadurſmes. Bulgarija pefah-puſš un uſ azumirli panahkta weenochchanās. Makedonijas behgkeem-bulgareem, kuri bija eebeguſchi Bulgarijā, turku walbiba gan atkaur atgreetees uſ Makedoniju, bet eerotſchi teem tomehr jaiſdod turkeem. Bulgaru waldiba gribeja, lai behgkeem atkaur atgreetees ar eerotſcheem, jo bulgari Makedonijā beſ eerotſcheem newarot buht droſchi. — Kahda anglu ſchurnalifte, pate bijuſe Salonikos, uſtahnē tagad „Westminster Gazette“ jautajumu: Kur palizis Abdul-Hamidš? Wina bijuſe uſaizinata uſ tehju mahjā, kura atrodotees blakuš wafarnižai, kurā eewetoja ſawā laikā bijuſcho ſultanu. Kad wina pajokojuſe, ka wehletos wezo kungu kaiminos apmeklet, tai atbildets: „Žuhs ſultanu jau tadehl ween newarat apmeklet, ka wina tur warrš ne-maš naw. Mehš neſinam, kur wiſch atrodas, bet Salo-nikos wina naw!“ Schurnalifte drihš ween pahrleezinajās, ka Salonikos netiž wairš neweens domam par ſultana dſihwoſchanu Alatini wafarnižā. Wafarnižas eeejas durwiš ir aiſmuhretas un fargſaldati ſtahw ſawās weetās wehl weenmehr tāpat, ka agraf. Wafarnižā neredš

tomehr nekad gaismu, kamehr wina agrat bija toti labi apgaismota. Salonikos domā, ka kahdas — tā to teiza — sultana meitas „kahjas“ noderejuschas par apsegu preešč bijušā sultana aishvešanas no Allatini wasarnizas. Bagahjuschā gadā uš Salonikeem abrauluschas 12 sultana seewas, bet uš „kahsam“ brauzot, wina bijis 13, pee kam weena iſſlatijusēs stipri weza. Saloniku eedſihwotaji domā, ka ſchi wezā seewa bijis pahrghehtais sultans Abduls-Hamids. Trihs deenas wehlaſ jaunturki dabujuschi sultana naudās noguldijumus. Domā, ka bijuschais sultans dewis jaunturkeem no bankas praſto parakſtu, lai waretu dabut atlauju dſihwot tuwat Konſtantinopolei. — Waj wiſs tā noriſſnajeēs, tā to angleete iſtehlo, jaſchaubas, tāpat wehl naw droſchi, waj bijuschais sultans aishveſis no Allatini wasarnizas, bet neeſpehjami tas naw, Turzijā wehl weenmehſ wiſs kaſ eēſpehjamš. **Greekijā** 8 aug. bija tautas ſapulzeš lozeku wehleſchanas. Pehz ſchim wehleſchanam tagadejā Dragumiſa ministrija atkaphēēs. Pehz ahrſemju laikrakſtu ſnam Teotokiſ un Ralliſ iſdalijuschi lomas ſawā ſtarpā tahdejadi, ka Teotokiſ uſnemschoteēs tautas ſapulzeš wadibu, bet Ralliſ jaunā ministra kabineta ſaſtahdiſchanu. Daſchi greeku laikrakſti ſahluſchi uſſtaheēs par to, ka waldbibas groſchi janodod generata Smoſenſka rotās, jo tas eſot weenigais wihrs, turſch tagadejo juſu laikā warot nodibinat kahtibu. „Pet. tel. ag.“ ſino, ka Ralliſ greeſeēs pee kreteſchu lidera Michelidakiſa ar paſſaidrojumu, ka leelwalſtju eejaulſchanās tautas ſapulzeš wehleſchanās buhtu eejaulſchanās Greekiſas eēſchejās darischanās. Greekiſas waldbiba newarot tautai aiſleegt wehlet kreteſchu, bet pehdejee gan warot atſažiteēs no pilnwaru peenemschanas. — **Kanejā** (Kretā) kriſtito un muhamedanu ſawſtarpejās atteezibas ſahluſchas atkal paaſnateēs. Muhamedani iſdarot daudš patwaribu. Retimſā un Sudas meestiņā wini aiſdedſinajuschi wairakas kriſtito mahjas, pee kam ari ſadebſis kahds mahjas ihpaſchneekš. Kriſtitee, gribedami atreebteēs, ſahluſchi gatawoteēs uš muſulmanu ſſchanu. — **Japanā** bijuschi breeſmigi pluhdi. Leelās leetus gahſes, turas eejaulſchās 26. jul. (8. aug.), nodarijuschas ſewiſchi leelu poſtu Tokijā un 15 prowinzēs: Siſokā, Saſidamā, Gumā, Iibā, Tozigā, Mijakā, Nagadā, Konagawā, Ibarakā, Mitā, Fukuſchimā, Iwagā, Jamagatā un Akitā. Pehz pehdejeem ofiſzieleem ſinojumeem pawiſam noſlihtuſchi 880 zilweki, 160 zilweki eewainoti un 500 paſuduschi beſ wehſis. Negaiſs no-poſtijis lihds pamateem 3700 mahjas, 2200 ſagrautas pa datai un 393,000 mahjas ſabojatas un pahrluhduschas. Wiſleelakee poſtijumi nodariti Tokijā, kur 20,000 zilweku palikuſchi beſ pajumta. Tokijā, beſ adminiſtrazijas eeſtahdem pee palihdſibas ſneegſchanas zeetuschēem ſtrahdajot ari kara ſpehſs. Negaiſs norimis 3. auguſtā un un tagad wairs jauni poſtijumi nenoteekot. Dſelſzefu ſatilſime bijuſe pahtraukta wiſos no negaiſa peemekletoš apgabalos, bet tagad jau pa datai atjaunota.

Brifele, 18. (5.) auguſtā. Geſahktā iſmetleſchana iſſtahdes ugungrehta leetā arweenu wairat apſtiprina domas, ka ſche notikuſe ka un p r a h t i g a d e d ſ i n a ſ c h a n a, ko laikam iſdarijuſe kahda plaſchi organiſeta un jau eepreeſch labi ſagatawojuſēs blehſchu banda tanī noluhkā, lai pa ugungrehta laiku waretu iſdarit leeliſtas ſahdſibas, kaſ ari pateēſ notizis. Tā ſtarp zitu noſagti wairat nekā 200 dahrgi ſelta pulkſteni, tikpat daudš ſelta greſſeni ar briſjanteem, ap 100 pehrļu wirtneš un zitas tahdas iſſtahditas dahrguma leetas, turu wehrtiba ſneedſas miljonos. Blehſchi tā tad eedſihwojuſcheēs leeliſkā laupijumā. Trihs aiſdomās ſtahwoſchas personas apzeetinatas.

Nomā, 19. (6.) auguſtā. Barleklā ſaſlima ar koleru 12, nomira 9. Ardijā — ſaſlima 5, mira 3.

Tranā ſaſlima 15, mira 12. Bitās weetas ſaſlima 37, mira 6. Domā, ka koleru eewasajuſchi iſchigani, kuri eeraduscheēs no Batumas; pehz otras werſſas koleru eenesuſchi zetotaji no Dbeſas, kuri apmeklejuſchi Bari.

Kanejā, 19. (6.) auguſtā. Kriſtito un muhamedanu ſawſtarpejās naidš paleelinajas. Sagaidami ſareſchijumi. Muhamedani riſkojas patwarigi. Sadas meestiņā muhamedani aiſdedſinajuschi kriſtito mahjas, pee kam ſadebſis kahds nama ihpaſchneekš. Aiſ atreebibas kriſtitee gribeja nogalinat muſulmanuš.

Muhſu bildes.

„**Mahjas darbi.**“ Jana Roſentala. ſchi Jana Roſentala glesna te paſneegta pehz kahdas mahſas foto-graſa Reekſta fotografijas. Glesnā redſama mahjas mahte ar behrneem un kahdu jaunawu pee mahjas darbeem — eewahrijumu ſagatawoſchanas. Glesna runā ſtaidru, iſweenam ſaprotamu walodu. Tuwaki paſſaidrojumi te leeli. Saprotams, ka peleka bilde neſpehi pilnigi ſneegt originala trahſu un wiſu zitu daiſuma pilnibu. — Leelatais paſaules kara kugis „Lion“ ir 200 metri (apm. 665 pehdas) garſch, 26,4 metri (apm. 90 pehdas) plats un eet 8,5 metri (apm. 28 pehdas) dſiki. Wina ahtrums 28 meſgli (apm. 42 werſtes) ſtundā. Wina dſinejš ſpehſs lihdsinajās 70,000 ſirgu ſpehkteem. Starp kuga leelgabaleem ir aſtoni 30,5 zoſlu leelgabali, turu lodeš ſwer 1300 mahzinas (32½ puda). — Wez-Brifele ir ta iſſtahdes data, kura no ugungrehta wiſwairat zeetufe.

Walejas wehſtules.

„**Zeltenu Kalendaram**“ apſolitos waj wehl nodomatos manuſſriptus lihdsam drihſumā peejuhtit, lai tos wehl waruſu kalendarā uſnemt.

N. D. — N. Zuhju „kriſtiti“ nodrukajim weenā no nahſochēem numureem,

K. — 3-wā. Zums taiſniba. Ari mehš neſaprotam, ka war to iſtrumetet par neſ kahdu labdaribu un zildinat to, lai ſit wiſus ſuhzis, ſpeedis un plehſis.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālitš.

Ihpachneekš un iſdewejš: Dr. phil. Arnolds Plateš.

Ch. Jürgensohn,

wihnu leeltirgotawa,

peebahwā

eekſchſemes un ahrſemes wihnuš,

kā ari konjaku „Royal“,

ſtipru wihnogu wihnu 50 k.

ſekochās ſilialēs:

Sworowa u. Dſirnawu eelu ſtuhri,

Delgawas ſchofeſjā Nr. 12,

Ahgenskalnā, Meſcha eelā Nr. 4a,

Petſchal tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wez-Nigas ſtuhri.